

LUNDS
UNIVERSITET

Ungas utsatthet av sexuell exploatering

En rättssociologisk undersökning bland unga i Lunds kommun

Av:
Hannah Appell och Isabella Viktor

LUNDS UNIVERSITET
Rättssociologiska
Institutionen

Kandidatuppsats (RÄSK02)
Vårterminen 2023

Handledare: Anna Lundberg

Examinator: Ana Maria Vargas Falla

Förord

Med denna uppsats är vi nu i slutet av våra kandidatstudier på kriminologiprogrammet med inriktning rättssociologi vid Lunds universitet. Vi vill börja med att tacka Fältgruppen för ett väl genomfört och roligt samarbete. Utan er hade det inte varit möjligt att genomföra en så pass omfattande enkätstudie. Vidare vill vi tacka alla de respondenter som varit villiga att berätta om sina erfarenheter och tankar. Vi hoppas att era svar och denna studie ska kunna bidra till en tryggare vardag för unga i Lund.

Vi vill även rikta ett stort tack till vår handledare Anna Lundberg och examinator Ana Maria Vargas vilka har gett pepp, kloka inspel och konstruktiv feedback under skrivandets gång. Även ett stort tack till våra kurskamrater som lagt tid och energi på att bolla idéer med oss och bidra med feedback på uppsatsen. Dessa stunder har gett oss inspiration och glädje i skrivandet.

Störst tack vill vi däremot ge till varandra för en otroligt rolig skoltid ihop. Att skriva den här uppsatsen ihop har varit det roligaste under vår studietid och det hade inte varit detsamma utan varandra.

Hannah Appell & Isabella Viktor

29 Maj 2023, Lund

Abstract

An increasing amount of youths in the municipality of Lund have communicated experiences with sexual exploitation, according to the municipal organization Fältgruppen. The aim of this paper is therefore to map the occurrence of sexual exploitation amongst 15 to 20 year olds in the municipality of Lund. To achieve this, a quantitative survey was carried out which was distributed to the target group through a convenience selection. In an attempt to reach as many respondents as possible, the data collection was performed by Fältgruppen. In the distributed survey, the target group's experiences of different forms of sexual exploitation were examined. The survey also investigated opinions and knowledge about sexual exploitation, as well as experiences of mental illness and drug use. The theoretical standpoint which complemented the empirical findings in this study originated from intuitive law and the norm model. The data collection resulted in 1125 respondents, with a varied mix of boys and girls, which indicated that the results can be generalized, however with some caution. The results of the study showed that sexual exploitation occurs within all age groups and genders, especially amongst girls. Most often it occurs on social media or with other digital tools. It was also concluded that exposure to sexual exploitation correlated with mental health issues and drug use. Both legal norms, in the form of legislation, and social norms influenced the youths' attitudes. It appeared, however, that youths' knowledge of the law was very limited, which empathizes the relevance of this study.

Nyckelord: drogbruk, intuitiv lag, normer, psykisk ohälsa, sexuell exploatering av barn

Antal ord: 15 000

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Problemformulering	1
1.2 Syfte och frågeställningar	2
1.3 Rättssociologisk relevans	3
1.4 Avgränsningar	3
1.5 Definition av sexuell exploatering	5
1.5.1 Handlingar som inkluderas	5
1.5.2 Skillnader beroende på offrets ålder	5
2 Tidigare forskning	6
2.1 Tillvägagångssätt för litteraturöversikt	6
2.2 Deskriptiv analys	7
2.3 Tematisk innehållsanalys	8
2.3.1 Tema 1: Inre påverkansfaktorer	9
2.3.2 Tema 2: Yttre påverkansfaktorer	11
2.4 Jämförelse mellan påverkansfaktorer och drivkrafter	13
3 Teoretiska ansatser	13
3.1 Intuitiv lag	14
3.2 Hydéns normmodell	16
4 Metod	17
4.1 Metodologiska utgångspunkter	17
4.2 Urval	17
4.3 Enkätens utformning	18
4.4 Bearbetning av data	20
4.4.1 Införande av material i SPSS	20
4.4.2 Analys av data	21
4.5 Metodologiska överväganden	23
4.6 Reliabilitet och validitet	25
4.7 Etiska överväganden	27
5 Resultatredovisning	28
5.1 Univariat analys	28
5.1.1 Personlig fakta	28
5.1.2 Erfarenheter av sexuell exploatering	29
5.1.3 Inställning och kunskap	32
5.1.4 Drogbruk och psykisk ohälsa	33
5.2 Bivariat analys	34

5.2.1	Kön och utsatthet	34
5.2.2	Psykisk ohälsa och utsatthet	35
5.2.3	Drogbruk och utsatthet	36
5.3	Tematisk analys av öppna svar	37
5.4	Sammanfattning av resultat	39
6	Analys	39
6.1	Förekomst av sexuell exploatering	40
6.2	Sexuell exploatering, psykisk ohälsa och drogbruk	42
6.3	Rättsliga och sociala normers påverkan på målgruppens inställning	44
7	Avslutande diskussion	46
7.1	Slutsatser	47
7.2	Framtida forskning	49
	Källförteckning	50
	Bilagor	53
	Bilaga 1 Enkät om sexuell exploatering bland unga i Lunds kommun	53

1 Inledning

Sexuell exploatering av unga har kommit att bli ett världsproblem med uppskattningsvis 400 miljoner barn som utsätts årligen (Out of the shadows 2022, s. 2). Sexuell exploatering är ett brett begrepp som beskriver olika former av brottsliga handlingar som unga kan utsättas för i sexuellt syfte, såväl fysiska som icke-fysiska. Rättsligt sett berör samlingsnamnet en mängd olika brottsrubriceringar, däribland barnpornografibrott, sexuellt ofredande, utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, och utnyttjande av barn för sexuell posering (Jämställdhetsmyndigheten 2022).

I Sverige har staten som grundläggande uppgift att skydda barn från sexuella övergrepp och kränkningar, särskilt efter att Barnkonventionen inkorporerades i svensk lagstiftning den första januari 2020 (Jämställdhetsmyndigheten 2022). Det rättsliga skyddet av barn är dessutom starkare i Sverige än i många andra länder, eftersom exempelvis ett sexuellt övergrepp eller utnyttjande av en person som är under 15 år är olagligt oavsett samtycke. Trots skyddet förekommer sexuell exploatering av barn i Sverige. I en nationell undersökning från Child10 (Kärnekull Wolfe & Wilkens 2022, ss. 11-13) framgår det till exempel att fyra procent, ca. 22 000, av alla barn i åldrarna 15-19 år kan ha blivit utsatta för sexuell exploatering. I denna studie kunde det även urskiljas att både flickor och pojkar blir utsatta för denna brottstyp, men att flickor utsätts i en betydligt större utsträckning än pojkar. Resultatet från denna undersökning identifierade även riskfaktorer som är vanligt förekommande, däribland psykisk ohälsa och drogbruk. Droger förekommer också inom sexuell exploatering som en form av ersättning (Kärnekull Wolfe & Wilkens 2022, ss. 11-13, 24 & 27).

1.1 Problemformulering

Det är dock svårt att dra lokala slutsatser utifrån nationella undersökningar, vilket leder till denna kandidatuppsats specifika inriktning på Lunds kommun. Inom kommunens kultur- och fritidsförvaltning finns enheten Fältgruppen, vilken arbetar relationsskapande och brottsförebyggande gentemot unga i kommunen. Denna enhet har noterat en förändring där allt fler unga i Lund vittnar om sexuell exploatering i olika former. Däremot saknas

kunskap om i vilken utsträckning detta problem förekommer (Fältgruppen 2023). Information om ett möjligt samarbete med Fältgruppen för att undersöka detta ämne, möjliggjordes av tidigare arbetskontakter.

Vidare har drogbruk och psykisk ohälsa uppmärksammats bland unga i Lund, vilket framgår i en rapport från Lunds kommun (2022). Niondeklassare och elever i årskurs två på gymnasiet i kommunen både brukar droger i större utsträckning och har en generellt högre förekomst av psykisk ohälsa jämfört med samma åldersgrupp i övriga Skåne (Lunds kommun 2022, ss. 9-11). Av denna anledning finns det både ett behov och intresse att kartlägga förekomsten av sexuell exploatering av unga i Lund, samt att undersöka eventuella samband mellan utsatthet, drogbruk och psykisk ohälsa.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna kandidatuppsats är att undersöka förekomsten av sexuell exploatering bland ungdomar i åldersgruppen 15-20 år i Lunds kommun. Därmed ämnar arbetet att kartlägga utsträckningen och omständigheterna bakom sexuell exploatering av unga inom kommunen. Detta innefattar att identifiera eventuella normer gällande riskfaktorer och former av exploatering, samt en djupare förståelse för sambandet till psykisk ohälsa och droger. Studien ämnar därmed att bidra med statistik, kunskap och ett rättssociologiskt perspektiv om fenomenet, som kommunen kan använda i det brottspreventiva arbetet som riktas gentemot ungas trygghet i Lund. För att kunna tillgodose syftet kommer studien att besvara följande frågeställningar:

1. På vilka sätt förekommer sexuell exploatering bland 15-20-åringar i Lunds kommun?
2. Hur korrelerar sexuell exploatering av 15-20-åringar i Lunds kommun med psykisk ohälsa respektive droger?
3. Hur påverkas inställningen till sexuell exploatering hos 15-20-åringar i Lunds kommun av rättsliga normer respektive sociala normer?

1.3 Rättssociologisk relevans

Sett till den svenska lagstiftningen och statens uppgift att skydda barn från sexuella övergrepp, samt den kunskapslucka som finns om förekomsten i Lunds kommun, är det av relevans att undersöka förekomsten av och inställningen till sexuell exploatering på lokal nivå. Därmed studeras relationerna mellan rättsliga normer, sociala normer och levande rätten (Friis & Åström 2019, s. 109).

Utifrån den information som framgår i nationella studier och från Fältgruppens observationer är det möjligt att identifiera potentiella diskrepanser mellan rättsliga normer, sociala normer och levande rätt (Friis & Åström 2019, s. 109). Bakgrunden till detta antagande är att det förekommer vittnesmål om utsatthet av sexuell exploatering (Fältgruppen 2023) trots att det går emot svensk lagstiftning (se kapitel 1.5). En undersökning av dessa potentiella diskrepanser kan bidra till en förståelse för dess påverkan på brottstypen sexuell exploatering. Att undersöka detta i Lunds kommun kan i sin tur bidra till ett utvecklat brottspreventivt arbete som riktas till unga lokalt.

Vidare är studien av rättssociologisk relevans eftersom den undersöker inställning till lagen och om det exempelvis finns situationer där en ungdom kan tycka att det är acceptabelt att bryta mot lagar gällande sexuell exploatering. Detta gör det möjligt att tillämpa och undersöka teorin om intuitiv lag vilken skapats av rättssociologen Leon Petrażycki (Banakar 2012, s. 12).

1.4 Avgränsningar

Sett till ämnesområdets bredd och de resurser som råder för studien, har ett antal avgränsningar fastställts för att kunna precisera arbetets genomförande och resultat. Inledningsvis har det beslutats om en avgränsning gällande undersökningens ämne. Studien fokuserar på hur sexuell exploatering förekommer inom den levande rätten och sociala normer. Lagens utformning och rättsliga praxis hade kunnat bidra med relevant information i ett större perspektiv, men i denna studie finns inte tillräckligt med resurser och utrymme för att också studera detta. Urvalet av respondenter avgränsas utifrån

geografisk omfattning och personernas ålder. Studiens urval har en geografisk avgränsning som fokuserar på Lunds kommun. Detta baseras på studiens resurser och vilka möjligheter till generalisering studien kan få. Att genomföra en studie på en större geografisk yta, exempelvis Skåne eller Sverige, hade krävt mer tid och fler personer som kan arbeta med datainsamlingen och bearbetning av data. Det hade även krävts ett större antal deltagare med geografisk spridning för att kunna generalisera.

För att tydliggöra vilken population som undersöks avgränsas respondentgruppen till ett åldersspann på 15-20 år. I resultat från tidigare utförda nationella undersökningar framgår att denna åldersgrupp ofta är utsatt (Kärnekull Wolfe & Wilkens 2022, ss. 11-13). Vidare utgörs åldersgruppen till stor del av ungdomar som går eller kan gå i gymnasiet vilket kan underlätta insamlingen av data eftersom det finns tydliga sammanhang där åldersgruppen befinner sig, såsom gymnasieskolor eller fritidsgårdar. Valet att ha 20-åringar som högsta åldersgrupp grundas i att dessa personer fortfarande kan befinna sig i samma sammanhang, exempelvis om de inte har slutfört sina studier och gått om ett år. Eftersom studien genomförs i samverkan med Fältgruppen har även deras målgrupp, 12-20-åringar (Fältgruppen 2023), tagits i beaktande.

Valet av åldersgrupp motiveras även i en avvägning mellan resurser och etiska överväganden. En respondentgrupp som utgörs av 12-20-åringar hade gett upphov till ett större resursbehov eftersom samtycke hade behövt samlas in från föräldrar till alla svaranden som är yngre än 15 år. Det hade även krävts mer stöd till yngre individer för att kunna besvara enkäten och möjlighet att få prata om eventuella upplevelser med en kurator eller liknande yrkesverksamma (Vetenskapsrådet 2017, s. 27). Med tanke på denna studies resurser och tidsram är det därför inte etiskt försvarbart att undersöka en åldersgrupp där personer som är under 15 år kan delta.

1.5 Definition av sexuell exploatering

För att förtydliga vilka handlingar och lagrum som ingår under begreppet "sexuell exploatering", definieras detta i följande avsnitt. Denna definition är det som utgör studiens rättsliga normer. Först presenteras en översikt av lagrummet, och därefter beskrivs eventuella skillnader i tillämpning baserat på offrets ålder.

1.5.1 Handlingar som inkluderas

Sexuell exploatering är ett samlingsnamn för en mängd olika fysiska och icke-fysiska sexuella övergrepp som barn och unga kan falla offer för. Samtycke är ofta inte av betydelse i bedömningen av brott av denna typ. I många fall finns det även någon form av ersättning i samband med dessa övergrepp, däribland pengar, resor och olika former av presenter (Jämställdhetsmyndigheten 2022). Brottsrubriceringar och lagrum inom Brottsbalken (SFS 1962:700), vidare förkortat till BrB, som används inom samlingsnamnet sexuell exploatering är bland annat: barnpornografibrott (16 kap. 10 a § BrB), utnyttjande av barn för sexuell posering (6 kap. 8 § BrB), sexuell ofredande mot barn (6 kap. 10 § BrB) och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling (6 kap. 9 § BrB). Dessa lagrum innefattar exempelvis handlingar såsom att dela sexuella bilder eller videor på barn, att pressa en person till att skicka nakenbilder och att ge någon ersättning för oralsex.

1.5.2 Skillnader beroende på offrets ålder

Värt att notera är att det rättsliga skyddet för barn inom dessa lagrum är olika beroende på barnets ålder. Sexuell exploatering av barn under 15 år omfattas i dagsläget av alla ovan nämnda lagrum. Utöver detta skyddas åldersgruppen eftersom de juridiskt inte kan samtycka till sexuella handlingar. All sexuell exploatering är därför brottslig oavsett samtycke (6 kap BrB; Jämställdhetsmyndigheten 2022). De individer som utsätts under åldersspannet 15-17 räknas också som barn i rättslig kontext, men har inte samma automatiska skydd som barn under 15 år eftersom de anses kunna samtycka till sexuella handlingar. Sexuell exploatering av barn i åldrarna 15-17 år ingår oftast under samma lagrum som exploatering av dem under 15 år, men det kan finnas ytterligare rekvisit. Exempel på detta finns i 6 kap. 8 § BrB:

Den som främjar eller utnyttjar att ett barn under femton år utför eller medverkar i sexuell posering, döms för *utnyttjande av barn för sexuell posering* till fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som försätter barnet i eller utnyttjar att barnet av någon annan försätts i en situation som innebär sexuell posering.

Första stycket gäller även den som begår en gärning som avses där mot ett barn som fyllt femton men inte arton år, om poseringen är ägnad att skada barnets hälsa eller utveckling (6 kap. 8 § BrB)

I denna paragraf gäller första stycket för brott mot barn under 15 år. För de mellan 15-17 år gäller första stycket men med tillägg om rekvisitet i andra stycket. Om en person utnyttjar ett barn som är 16 år, behöver handlingen ämna att skada barnets hälsa eller utveckling för att gärningspersonen ska kunna bli dömd för utnyttjande av barn för sexuell posering (6 kap. 8 § BrB).

Utsatthet av unga som är över 18 år hanteras enligt samma lag som övriga vuxna, eftersom de är juridiskt myndiga. Detta gör att brottsliga handlingar kommer att prövas utifrån den lagstiftning som gäller för vuxna, exempelvis ofredande (4 kap. 7 § BrB), kränkande fotografering (4 kap. 6 a § BrB) eller köp av sexuell tjänst (6 kap. 11 § BrB). Detta innebär att, beroende på offrets ålder, kommer andra rekvisit tillämpas och att påföljderna kan vara annorlunda.

2 Tidigare forskning

Denna sektion presenterar en kartläggande litteraturöversikt om sexuell exploatering av unga. Översikten ger en överblick av tidigare forskning inom ämnesområdet. Först redovisas tillvägagångssättet och därefter följer en beskrivning av både den deskriptiva och tematiska analysen av litteraturen.

2.1 Tillvägagångssätt för litteraturöversikt

I inledande skedet av litteraturöversikten utformades ett sökschema, i syfte att stödja sökandet efter relevant litteratur. Detta sökschema konstruerades i enlighet med studiens

syfte och frågeställningar, och hade därför nyckelorden "sexuell exploatering", "riskfaktor*" "drog*", "psykisk ohälsa", "barn" och "norm*". Dessa kompletterades med synonymer för att utöka sökandet. Den slutgiltiga sökningen på söktjänsten EBSCO genomfördes endast med engelska sökord eftersom svenska sökord inte presenterade några relevanta artiklar.

I sökandet efter artiklar valdes inställningarna "Peer reviewed", "Academic journals" och utgivningsår mellan år 2013 och 2023. Denna tidsperiod valdes för att få artiklar av störst nutida relevans. Den slutgiltiga sökningen på EBSCO resulterade i 671 artiklar, inklusive 308 dubletter. Under litteratursökningen uppmärksammades att det fanns många artiklar om sexuell exploatering av barn. Däremot hade majoriteten ett fokus på behandlande och förebyggande arbete gentemot barn, samt bedömningar av rättsläget i olika länder. Av denna anledning var en stor del av artiklarna inte av intresse för denna studie. För att avgränsa sökresultatet genomfördes därför relevansbedömningar i tre steg. (Urinboyev, Wickenberg & Leo 2016, s. 529; Karolinska Universitets Universitetsbibliotek 2022). Relevansbedömningarna utgick från att artiklarna skulle vara relaterade till studiens ämne. Första bedömningen baserades på artiklarnas rubriker vilket resulterade i 68 artiklar. Andra bedömningen utgick från abstracts där 21 artiklar valdes ut. Dessa artiklar lästes översiktligt i relevansbedömningens tredje steg och resulterade i de nio slutgiltiga artiklar. Artiklarna undersökte liknande målgrupper och presenterade eventuella riskfaktorer som kan öka risken för att bli utsatt. Litteraturöversikten fortsatte med en deskriptiv och tematisk analys av de valda texterna.

2.2 Deskriptiv analys

Genom en deskriptiv analys presenteras det valda vetenskapliga underlagets karaktärer. Denna karaktärsbeskrivning omfattar kriterierna utgivningsår, författare, texttyp, antal citeringar, land och nyckelord (Urinboyev, Wickenberg & Leo 2016, s. 529). Se tabell 2.1 för en detaljerad redovisning av detta.

Författare	Utgivningsår	Texttyp	Citeringar	Land	Nyckelord
Ashurst, L. McAlinden, A-M.	2015	Vetenskaplig artikel	9 (Scopus)	Storbritannien	Grooming; harmful sexual behaviour; intervention; methods; motivation; peer-to-peer grooming; professional practice; sexting; young people
Fredlund, C. Dahlström, Ö. Svedin, C G. Wadsby, M. Jonsson, L S. Priebe G.	2018	Vetenskaplig artikel	14 (Web of Science)	Sverige	Adolescent attitudes; motivation; sex work; child abuse; sexual abuse
Franchino-Olsen, H.	2021	Vetenskaplig artikel	71 (Scopus)	USA	Domestic minor sex trafficking; commercial sexual exploitation of children; gender-based violence; risk factors; vulnerabilities; prevention
Hallet, S. Deerfield, K. Hudson, K.	2019	Vetenskaplig artikel	6 (Web of Science)	Storbritannien	Abuse; child sexual exploitation; gender; harmful sexual behaviours
Holoyda, B. Landess, J. Sorrentino, R. Hatters Friedman, S.	2018	Vetenskaplig artikel	20 (Web of Science)	USA	Criminal Law; mobile phones; adolescent characteristics; sexting; digital images; digital Video; mental health; pornography; sexual attitudes; social Media; adolescent behavior
Hornor, G. Sherfield, J. Tscholl, J.	2020	Vetenskaplig artikel	2 (Web of Science)	USA	Commercial sexual exploitation of children; human trafficking; sex trafficking
Kaltiala-Heino, R. Savioja, H. Fröjd, S. Marttunen, M.	2018	Vetenskaplig artikel	18 (Scopus)	Finland	Sexual harassment; sexual behavior adolescence
McNeal, B A.	2021	Vetenskaplig artikel	5 (Web of Science)	USA	Trading sex; sexual exchanges; adolescents; commercial sexual exploitation (CSE); sex trafficking; add health; prostitution; sexual attraction
Mintz, S. Ingram, K M. Milliken, A. Kuehl, T. Espelage, D L.	2022	Vetenskaplig artikel	2 (Web of Science)	USA	Alcohol and drugs; sexual assault; alcohol and drugs; adolescent victims; sexual assault; adolescents; sexual harassment

Tabell 2.1 Deskriptiv analys

2.3 Tematisk innehållsanalys

I denna analys har kodord identifierats i vardera artikel, genom att utläsa ord och fraser som har en tydlig framtoning eller är vanligt förekommande. Utifrån detta har ett kodschema med fyra kategorier utformats, vilka är möjliga att läsa i Tabell 2.2. Tabellen har i sin tur legat till grund för de två teman som utgör den tematiska analysen av litteraturen: (1) Inre påverkansfaktorer och (2) Yttre påverkansfaktorer.

Kategorier och koder				
Artikelförfattare (år) ↓	Kategori 1: Form av utsatthet/handling	Kategori 2: Mental hälsa/ohälsa	Kategori 3: Drogrelaterat	Kategori 4: Andra påverkansfaktorer
Ashurst, L. McAlinden, A-M. (2015)	Grooming; exploitation; sexting	Mental health; conscious thought	Drugs; alcohol	Harmful sexual behavior/HSB; manipulation; bullying; peer-to-peer; young people; social media; smartphone; norms; competence
Fredlund, C. Dahlström, Ö. Svedin, C.G. Wadsby, M. Jonsson, L.S. Priebe G. (2018)	Selling sex; sexual exploitation	Self-injury; emotional reasons	Drugs; alcohol; drug as a form of payment	Adolescent; gender; boy; girl; money; material reasons; pleasure; abuse; motives
Franchino-Olsen, H. (2021)	Commercial sexual exploitation; trafficking	Mental health; abuse; victimization; inner conflicts	Substance use; parental substance use	Survival sex; youth; family; parents; children; violence; peer
Hallet, S. Deerfield, K. Hudson, K. (2019)	CSE/child sexual exploitation	Mental health; trauma	Drug as a form of payment	HSB/harmful sexual behaviour; risks; abuse; violence
Holoyda, B. Landess, J. Sorrentino, R. Hatters Friedman, S. (2018)	Sexting; sending/asking for unsolicited pictures	Mental health; depression, anxiety	History of substance use	Smartphones; consent/samtycke
Hornor, G. Sherfield, J. Tscholl, J. (2020)	Commercial sexual exploitation of children; human trafficking; sex trafficking	Mental health; pre-existing mental health issues	Drug as a form of payment	Attitudes; awareness; media; adolescence; knowledge; friends; health care
Kaltiala-Heino, R. Savioja, H. Fröjd, S. Marttunen, M. (2018)	Sexual harassment	Trauma; mental health	Drug as a form of payment	Adolescence; gender; development; sexual behavior
McNeal, B A. (2021)	Sex; sexual exchanges; commercial sexual exploitation (CSE); prostitution	Add health (Adolescent to Adult Health)	Drugs; substance use; parental substance use	Male adolescents; sexual attraction; money; delinquency; family; parent; poverty
Mintz, S. Ingram, K M. Milliken, A. Kuehl, T. Espelage, D L. (2022)	Sexual assault; sexual harassment; sexual victimization	Peer support; depression; anxiety	Alcohol; drugs; self-medication	Adolescent victims; adolescents; class

Tabell 2.2 Kodschema för tematisk innehållsanalys

2.3.1 Tema 1: Inre påverkansfaktorer

Det första temat berör inre faktorer som kan påverka individers risk för utsatthet, vilket innefattar psykisk ohälsa, tidigare erfarenheter, beteendemönster och internaliserade normer. I Fredlund et al:s (2018, s. 293) enkätstudie framgick att känslor är ett vanligt motiv till varför unga säljer sex i Sverige. Detta val grundas ofta i ett självskadebeteende för att dämpa ångest, men kan vara en form av bekräftelsesökande (Fredlund et al. 2018, s. 293). Flera av artiklarna har noterat samband mellan psykisk ohälsa och sexuell

exploatering. Franchino-Olsen (2021, s. 107) menar att mental ohälsa är en riskfaktor för att bli utsatt för sexuell exploatering, och att en dålig självbild påverkar den mentala hälsan. Hallet, Deerfield och Hudson (2019, s. 449) samt Hornor, Sherfield och Tscholl (2020, s. 240) lyfter att självskadebeteenden, ångest och ätstörningar vanligtvis förekommer bland unga som riskerar att bli utsatta, men även bland de som har erfarenhet av utsatthet. Även Holoyda, Landess, Sorrentino och Hatters Friedman (2018, s. 175) diskuterar psykisk ohälsa som ett resultat av utsatthet, och menar att depression är en vanlig konsekvens hos offer för sexuell exploatering. I många fall blir utsattheten en ond spiral eftersom den ofta medför fortsatta psykiska besvär vilket kan öka risken för ytterligare utsatthet (Franchino-Olsen 2021 ss. 101, 107 & 109). Utsatthet av sexuella trakasserier har dessutom ofta en större negativ inverkan på ungas mental hälsa än vad andra former av trakasserier har. Trauman kopplade till sexuella trakasserier är särskilt påtagliga under tonåren (Kaltiala-Heino, Savioja, Fröjd och Marttunen 2018, s. 48).

Vidare kan sexuell aktivitet öka risken för sexuell exploatering. En tidig sexdebut har bevisats påverka risken för utsatthet hos unga personer eftersom det kan skapa en sårbarhet som gör dem mer mottagliga för sexuella inviter, alternativt mer risktagande i sexuella sammanhang (Franchino-Olsen 2021, s. 107; Kaltiala-Heino et al. 2018, s. 47). Både Kaltiala-Heino et al (2018, s. 53) och McNeal (2021, s. 1972) framhåller att ett stort antal sexuella partners kan vara en bidragande faktor till att utveckla risktagande sexuella beteenden, och därmed en risk för att bli utsatt för sexuell exploatering. Vidare menar Kaltiala-Heino et al. (2018, s. 53) att det inte endast är antalet partners som förhöjer risken för utsatthet, utan även risktagande sexuella beteenden där unga personer experimenterar med sina sexliv. Även pornografiskt innehåll förhöjer risken genom att normalisera sex och delandet av sexuellt material. Det finns en uppfattning bland unga att delning av sexuellt material är vågat, men att det är tryggare än fysisk sexuell intimitet (Ashurst & McAlinden 2015, ss. 377-378).

Att alkohol och droger är sammankopplat med sexuell exploatering av unga, bekräftas i Mintz et al:s (2022) studie. Korrelationen mellan sexuell exploatering och drogbruk är

särskilt påtaglig efter utsatthet, eftersom det finns en stor risk för att utveckla självmedicinerande beteenden. Ett drogmissbruk kan därför vara ett verktyg för att hantera smärtsamma känslor och minnen (Mintz et al. 2022, s. 4417).

De sista inre påverkansfaktorn handlar om internaliserade normer. Enligt Franchino-Olsen (2021, s. 108) kan internaliserade normer hos unga personer sammanlänkas med majoriteten av de övriga riskfaktorerna, både inre och yttre. Om en individ normaliserar problematiska beteenden, handlingar eller dylikt, kan detta leda till att även sexuella handlingar eller övergrepp accepteras. Detta skulle till exempel kunna vara att en ungdom växer upp med våld i hemmet och följaktligen ser våld som mer normalt än en person utan samma erfarenhet. Detta skulle kunna leda till att individen har en större acceptans eller inte reagerar negativt på framtida utsatthet, och därmed blir mindre benägen att söka hjälp (Franchino-Olsen 2021, s. 108). Ashurst och McAlinden (2015, s. 375) samt Holoyda et al. (2018, s. 173) tar även upp hur teknisk utveckling och socialt umgänge på nätet har normaliserat en acceptans för delandet av sexuellt material.

2.3.2 Tema 2: Yttre påverkansfaktorer

Det andra temat behandlar yttre påverkansfaktorer som kan bidra till risker för att utsättas för sexuell exploatering. Detta innefattar normer, grupptillhörighet, grupptryck och olika former av ersättning. Större normstrukturer, såsom ojämlikheter mellan kön, kan öka risken för att bli utsatt genom att normalisera förtryckande beteenden (Franchino-Olsen 2021, s. 101). I flertalet av artiklarna går det att utläsa att flickor i större utsträckning blir utsatta för sexuell exploatering än pojkar (Franchino-Olsen 2021, s. 101; Hornor, Sherfield & Tscholl 2020, s. 239). Däremot lyfter McNeal (2021, s. 1951) att stor del av den forskning som genomförs om sexuell exploatering har ett fokus på hur flickor och kvinnor blir utsatta och att det därför finns ett mörkertal om pojkar och mäns utsatthet.

Vidare visar resultaten från McNeal (2021, s. 1950) och Fredlund et al. (2018, s. 287) att pojkar i större utsträckning i självrapporterade studier berättar om att de säljer sex. Att pojkar är mer öppna än flickor om att de säljer sex kan grundas i huruvida individen

upplever skam i relation till sin handling (Fredlund et al. 2018, s. 293). Det finns en uppfattning bland unga att flickor i jämförelse med pojkar har ett större ansvar för de negativa konsekvenser som sker om exempelvis sexuella bilder har delats vidare till andra, oavsett vetskap eller samtycke (Holoyda et al. 2018, s. 174). Vidare uppmärksammar Hornor, Sherfield och Tscholl (2020, ss. 242-243) i en enkätstudie att tio procent av respondenterna ansåg att det är offrets ansvar om hen blir exploaterad, men att 13 procent samtidigt inte vet vad sexuell exploatering är. Författarna menar därför att det kan finnas en tendens bland unga att skuldbelägga offer, vilket sannolikt grundas i bristande kunskap. Detta indikerar, menar forskarna, att benägenheten att berätta om sin utsatthet och uppfattningen om vem som är ansvarig, påverkas av kunskapsläge och normativa strukturer (Hornor, Sherfield och Tscholl 2020, ss. 242-243; Holoyda et al. 2018, s. 174).

Även våld och mobbning har bevisats påverka risken för utsatthet bland unga. Både Fredlund et al. (2018, s. 293) och Franchino-Olsen (2021, s. 107) menar att vänner och familj har en påverkan på huruvida en individ riskerar att utsättas för sexuell exploatering. Franchino-Olsen (2021, s. 107) förklarar att offer ofta introduceras för sexuell exploatering av föräldrar och vänner, vilket normaliserar beteendet eftersom det sker i sammanhang med människor som offret är trygg med. Denna diskussion får stöd av Ashurst och McAlinden (2015, ss. 378 & 383), vilka skriver att gruppsytryck och mobbning gör individen sårbar, och därmed mottaglig att falla offer för sexuellt våld.

Slutligen anges ekonomiska förutsättningar som en riskfaktor, alltså att en ungdom som har en ekonomiskt utsatt position lättare faller offer för sexuell exploatering. Majoriteten av artiklarna som analyserats uppger att pengar är den vanligaste formen av ersättning. Flera artiklar diskuterar även alkohol och droger som vanliga former av ersättning, men även andra former såsom bostad eller sovplats (Ashurst & McAlinden 2015, s. 379; Fredlund et al. 2018, s. 291; Franchino-Olsen 2021, s. 106; Hallet, Deerfield & Hudson 2019, s. 443; Hornor, Sherfield & Tscholl 2020, ss. 239 & 243; Kaltiala-Heino, et al. 2018, s. 49; McNeal 2021, s. 1971). Den finansiella situationen kan även förvärras av att antingen ungdomen eller en familjemedlem har ett drogmissbruk (Franchino-Olsen 2020, s. 106; McNeal 2021,

s. 1954). Eftersom sexuell viktisering enligt Mintz (2022) riskerar att skapa ett långvarigt missbruk, kan det påverka individens finansiella situation. Detta innebär att ungdomens utsatthet kan pågå i många år framöver (Mintz 2022, ss. 4430-4433).

2.4 Jämförelse mellan påverkansfaktorer och drivkrafter

Sammanfattningsvis visar den tematiska analysen att det finns inre och yttre påverkansfaktorer i relation till sexuell exploatering av barn och unga. Dessa påverkansfaktorer kan översättas till ett rättssociologiskt perspektiv utifrån Petrażyckis teori om intuitiv lag, genom att sammankoppla inre och yttre påverkansfaktorer med Petrażyckis beskrivning av interna och externa drivkrafter. Denna teori beskrivs ytterligare under teoretiska ansatser (se kapitel 3). Däremot är det värt att notera, för en tydligare förståelse, att dessa inte är detsamma. Inre påverkansfaktorer från tidigare forskning kan associeras med Petrażyckis interna drivkrafter; eftersom de båda på något sätt behandlar individens inre tankemönster. De inre påverkansfaktorerna handlar mer om psykisk ohälsa och fokuserar på saker som ökar risken för utsatthet, medan interna drivkrafter snarare berör moral, personlighet och andra naturliga instinkter som driver en person till att agera. När det kommer till yttre påverkansfaktorer från tidigare forskning kontra Petrażyckis externa drivkrafter, beskriver båda yttre omständigheter som kan påverka huruvida en person blir involverad i sexuell exploatering. Dock skiljer de sig åt eftersom yttre påverkansfaktorer inkluderar sådant som sätter en person i en risksituation, sett från ett externt perspektiv, medan externa drivkrafter snarare berör saker i omvärlden som kan påverka personens egna agerande. Detta kommer att beskrivas ytterligare under kommande teoriavsnitt.

3 Teoretiska ansatser

Detta avsnitt beskriver de teorier som används för att analysera studiens resultat. Först presenteras Leon Petrażyckis teori om intuitiv lag, och därefter följer Håkan Hydéns normmodell. Valet av Petrażyckis teori grundas i att denna beskriver vad som kan påverka personer till att följa en lag eller gå emot den. I enkätstudien undersöktes ungas inställning och kunskap om lagen gällande sexuell exploatering för att kunna tillämpa intuitiv lag.

Användandet av intuitiv lag etablerar därmed en djupare förståelse för de attityder och underliggande drivkrafter som kan identifieras inom det studerade området. Beslutet att använda Hydéns normmodell som ett analytiskt verktyg baseras på att detta skulle skapa förutsättningar för en mer ingående förståelse för människors underliggande drivkrafter. Verktøget kan användas för att identifiera olika orsaker bakom studiens resultat, oavsett om det visar på normefterlevnad eller inte. Därmed kan normmodellen komplettera teorin om intuitiv lag, genom att tillföra fler perspektiv till studien om varför målgruppen agerar på ett visst sätt. Dessa teorier implementeras på studiens resultat både utifrån mikro- och mesonivå, det vill säga individnivå och ungdomar som grupp.

Intuitiv lag är en relativt bred teori som kan sammankopplas med majoriteten av studiens olika undersökningsområden, såsom normbrytande beteende, drogbruk och attityder. Däremot framhåller Banakar (2012, ss. 30-31) att det är svårt att särskilja intuitiv lag från sociala och rättsliga normer eftersom de samspelar, men det kan bidra med intressanta perspektiv. Gällande Hydéns normmodell är det viktigt att poängtera att den endast används som ett analytiskt verktyg och inte som en teori.

3.1 Intuitiv lag

Leon Petrażyckis teori om intuitiv lag behandlar hur människors agerande påverkas av rätten respektive deras inre karaktär. Individens syn på rätten är ursprungligen oberoende från vad utomstående makt vill och påverkas därför inte automatiskt av vad lagen säger. Därför kan teorin skapa en förståelse för individers agerande i sammanhang där rätten saknas, exempelvis vid kunskapsbrist (Banakar 2012, ss. 11-13; Treviño 2013, s. 41 & 45). Teorin skulle vi kunna exemplifiera genom att en person sannolikt kommer att skicka sexuella bilder på sig själv om de anser att det är moraliskt rätt att göra så, oavsett om det är lagligt eller inte. Petrażycki menar att detta beror på att varje individ har en egen inre intuitiv lag som grundas i en uppfattning av vad som är rätt och fel. Teorin beskriver hur individens syn på rätten och normer grundas i psykologiska företeelser som utgörs av såväl interna som externa drivkrafter (Treviño 2013, s. 41 & 45).

Individens interna drivkrafter utgörs av moral, plikt och etik, vilka vägleder individen i det vardagliga livet med sociala situationer och dilemman. Dessa drivkrafter kommer naturligt från personens inre karaktär och leder till att personen agerar utifrån instinkt (Banakar 2012, ss. 11-13). I praktiken kan detta handla om ens personlighet, pliktkänslor i olika relationer, sexuell drivkraft och vanor. I denna studie skulle detta kunna exemplifieras genom att en person väljer att skicka sexuella bilder till sin partner eftersom hen anser att det är moraliskt rätt, upplever en sexuell lust och/eller känner en plikt till sin partner. Viljan att skicka en sådan bild utgår, enligt teorin, från personens egen drivkraft och är följaktligen inte baserat på vad en annan person vill eller vad lagstiftning säger.

De externa drivkrafterna som påverkar människors ageranden och syn på rätten utgår från formella och icke-formella regler, individens rättigheter och skyldigheter, samt andra personers moraliska åsikter. Dessa drivkrafter kan exempelvis utgöras av lagstiftning gällande sexualbrott, regler i både skolan och hemmet, barns rättigheter, samt sociala normer i individens umgängeskrets. Därmed behöver inte externa drivkrafter vara formella regler utan kan även uppstå inom sociala kontexter. Påverkan från dessa faktorer sker därför inte endast i större samhällsliga strukturer utan även inom sociala grupper (Banakar 2012, ss. 11-13). I en formell kontext, såsom i en skola, skulle det exempelvis kunna finnas regler om att det är otillåtet att dela bilder föreställande andra elever. Om en elev avstår från denna handling kan det grundas i att hen upplever en skyldighet gentemot regeln och sina skolkamrater, samt värnar om sin egen rättighet att inte bli utsatt.

Om personens interna och externa drivkrafter inte korrelerar, skapas en inre konflikt där personen behöver göra en avvägning mellan sina upplevda skyldigheter till omvärlden och sina åsikter och moral. Även om de interna drivkrafterna är fristående kan de alltså påverkas av de externa. Detta kan leda till att en persons handlingar inte är i enlighet med hens egna åsikter (Banakar & Travers 2013, s. 15). Individens inre konflikt kan även bero på bristande kunskap om de externa drivkrafterna (Banakar 2012, ss. 11-13). Vi kan exemplifiera detta genom att individen väljer att utföra en sexuell tjänst, även om det går emot den plikt hen känner gentemot sin egen integritet, för att hen är skyldig någon pengar.

I de fall där kunskapen om exempelvis sexualbrottslagstiftning är otillräcklig, formar personen troligtvis sin åsikt utifrån moral samt tidigare upplevelser. Av denna anledning kan intuitiv lag bidra med perspektiv på den inställning unga har till sexuell exploatering.

3.2 Hydéns normmodell

För att stödja diskussionen gällande normativa mönster och förekomsten av sexuell exploatering bland unga i Lund, används Hydéns (2002) normmodell som ett analytiskt verktyg. Hydén (2002, s. 280) har utvecklat denna modell för att tydliggöra tre faktorer som påverkar människor till att följa normer, vilket innefattar värderingar och vilja, kunskap och kognition, samt system och möjligheter. En norms efterlevnad, såsom att människor följer lagar och regler, förutsätter att en av dessa tre faktorer är befintliga hos dem som ska följa normen. Det är därmed av stor relevans att tillämpa normmodellen vid utvärdering av rättsliga och sociala normer (Hydén 2002, ss. 280 & 285).

Att vilja är en förutsättning för normer handlar om att det måste finnas någon form av motiv och drivkraft till att följa dem. Människor måste generellt vilja att en regel ska verkställas och fungera. Möjliga påverkansfaktorer för denna vilja är bland annat samvete, moral, makt, intressen och religion (Hydén 2002, ss. 281, 285 & 287). En individ som exempelvis har en moralisk inställning till sexuell exploatering som inte överensstämmer med lagen, är mindre sannolik att följa den.

Fortsatt krävs rätt kunskap om normens utformning och innebörd för att den ska kunna följas korrekt. Komponenter som kan påverka individers kunskap är förslagsvis erfarenhet, tradition, utbildning, etnicitet och personliga egenskaper såsom ålder (Hydén 2002, ss. 285-287). Detta innebär att kunskap om lagen eller regeln behöver förmedlas på ett sätt att det når alla målgrupper, oavsett utbildning, erfarenheter och dylikt.

Den tredje förutsättningen för normer behandlar systemvillkor och möjligheter för normefterlevnad. Detta kan dels handla om huruvida individen praktiskt kan följa normen, dels om myndigheternas resurser är tillräckliga för att kontrollera att reglerna följs (Hydén

2002, ss. 281, 285 & 287). Om exempelvis sexuell exploatering sker på en specifik skola, skulle detta kunna bero på att denna plats inte har tillräckliga resurser för att bevaka och tillrättavisa personer när det händer.

Sammanfattat kan de tre faktorerna om vilja, kunskap och möjligheter användas för att förklara en norms efterlevnad, genom att beskriva vilka förutsättningar som krävs för att människor ska vara benägna att följa den. I denna studie kan modellen förklara varför en eventuell förekomst finns och fortgår.

4 Metod

I detta avsnitt beskrivs studiens tillvägagångssätt före och under datainsamlingen, samt bearbetning och analys av data. Metoden har genomförts i enlighet med Brymans (2018, s. 199) modell för kvantitativ forskning.

4.1 Metodologiska utgångspunkter

Studien syftar till att undersöka och kartlägga förekomsten av sexuell exploatering bland unga i Lunds kommun. Detta studeras genom en enkätstudie som fördelas till individer i åldrarna 15-20 som bor i, eller som studerar på gymnasienivå i kommunen.

Studien är utformad enligt ett abduktivt angreppssätt med förhandsvalda teorier som vi ansåg var relevanta för ämnesområdet. I denna studie inkluderar detta intuitiv lag och normmodellen, vilka även genomsyrar enkätens utformning och uppsatsen i helhet. Eftersom deltagarnas perspektiv navigerar resultatet, styr detta hur den teoretiska referensramen appliceras och vilka slutsatser som kan dras. Ur det självrapporterade material som studiens deltagare har angett, undersöks regelbundenheter som sedan studeras och förklaras med de förvalda teoretiska ansatserna (Bryman 2018, s.478).

4.2 Urval

I studien användes ett målstyrt urval för att nå den målgrupp som var relevant. För att avgöra vad som var relevant för studien, definierades två kriterier inom urvalsramen

(Bryman 2018, ss.496-497). Dessa två kriterier var att respondenten skulle vara inom åldersgruppen 15-20, och att denne skulle vara bosatt och/eller studera på gymnasienivå i Lunds kommun. Valet att ha 15 år som yngsta åldersgrupp grundas i ett etiskt övervägande, vilket beskrivs i avsnitt 4.7. Urvalsprocessen utfördes i två steg, där det första handlade om de platser som enkäten skulle fördelas på, medan det andra behandlade urvalet av individer på dessa platser. Urvalsprocessen av populationen beskrivs mer genomgående nedan.

Datansamlingen utfördes av den kommunala enheten Fältgruppen, som ansvarade för att hitta svaranden till enkäten. I deras dagliga verksamhet arbetar de uppsökande på platser där ungdomar vistas och där det kan finnas en avsaknad av vuxennärvaro (Lunds kommun 2023). Således har Fältgruppen en etablerad kontakt och relation med målgruppen. Utöver detta har de tillträde till skolor och fritidsgårdar, och behöver därmed inte tillstånd till att dela ut enkäten på dessa platser. I det första steget i urvalet, gällande utdelningens platser, valde Fältgruppen att åka till platser där respondenter inom urvalsramen ofta befinner sig för att kunna uppfylla de två urvalskriterierna. Fältgruppen tog även strategiska beslut utefter geografiskt område för att säkerställa att enkäten skulle få en bred geografisk spridning. De valde exempelvis att dela ut enkäten på majoriteten av gymnasieskolorna i kommunen, även de som ligger längre bort, och att komplettera insamlingen inom områden som saknar närliggande gymnasieskolor. Efter att ha valt platser för utdelning av enkäten identifierades personer som uppfyllde kriterierna, vilket utgjorde den andra delen av urvalsprocessen.

4.3 Enkätens utformning

Enkäten har utformats i det digitala enkätverktyget Sunet Survey vilken tillhandahålls av Lunds universitet. Enkäten var av digitalt format och insamlingen genomfördes genom en internetlänk och en QR-kod. Sunet Survey är även programmerat så att den anpassar enkätens layout baserat på vad det är för slags enhet respondenten öppnar enkäten i. Deltagarna har därför kunnat svara i sina egna telefoner eller på andra enheter, vilket

innebar att de inte var tvungna att svara på enkäten vid samma tillfälle som de fick tillgång till den.

Nedan presenteras en översikt av enkätens innehåll, och en fullständig presentation finns bifogad under bilaga 1. Enkäten inleddes med ett samtyckesformulär där det presenterades information om vilka som står bakom enkäten och hur deltagarna kan komma i kontakt med dem. Vidare presenterades studiens syfte, tidsåtgång för genomförande av enkäten och information om samtycke och anonymitet. I slutet av formuläret fick respondenten välja att ge samtycke till deltagandet, och först vid givet samtycke kunde personen ta del av enkätens frågor. Om samtycke inte gavs fick personen ett meddelande med information och länkar till hjälporganisationer och verksamheter som kan bistå med stöd vid utsatthet för sexuell exploatering. De som valt att genomföra enkäten mottog vid avslutad enkät ett tackmeddelande för sitt deltagande, vilket också innehöll information om hjälporganisationer och verksamheter som kan bistå med stöd.

Enkäten utformades med totalt 24 frågor, varav majoriteten var personliga faktafrågor om ålder, bostadsort, kön och erfarenheter av olika scenarion under samlingsnamnet sexuell exploatering. Vidare innehöll enkäten frågor rörande normer och värderingar (Bryman 2018 s.320), se förslagsvis fråga 17 (Bilaga 1) som löd "Anser du att någon av alla ovanstående händelser någonsin är okej?". Enkäten innefattade både slutna frågor och flersvarsfrågor, samt en avslutande öppen fråga där deltagarna frivilligt kunde lägga till ytterligare information (Bryman 2018, ss. 315-316 & 327). Till sju av frågorna fanns det möjlighet för respondenten att specificera genom att skriva en fritextkommentar, exempelvis vid val av svarsalternativet "annat" eller "annan".

Frågorna formulerades för att vara anpassade till den åldersgrupp som skulle besvara enkäten. Detta innebar att frågorna behövde vara tydliga och ha ett förståeligt språk. Därför gjordes valet att i frågor som innehöll begreppen "sexuell handling" eller "ersättning", exemplifierades dessa begrepp. I frågor med flersvarsalternativ fick individen information

om att det var möjligt att välja flera svarsalternativ, för att se till att personen hade tillräcklig information för att kunna besvara frågan korrekt (Bryman 2018, ss. 323-327).

Vidare togs studiens syfte i beaktande genom att undersöka förekomsten av sexuell exploatering, droger och psykisk ohälsa, samt respondenternas värderingar gällande olika former av sexuell exploatering. Av denna anledning undersöktes exempelvis inte socioekonomisk bakgrund eller åsikter om lagstiftning. Den del av enkätstudien som hanterade levande rätten, dvs. fråga 4-16, undersöktes genom frågor om olika erfarenheter. Frågorna behandlade om svarspersonen hade blivit utsatt för olika handlingar som ingår under begreppet sexuell exploatering, men även om personen endast hade blivit tillfrågad. Detta för att kunna identifiera faktisk utsatthet och förekomst av sådan brottslighet samt tillfällen när det har funnits en risk för att bli utsatt. För att få ett annat perspektiv på förekomsten av sexuell exploatering, inkluderades även en fråga om respondenten själv har erbjudit ersättning till en annan person i utbyte mot sexuellt material eller tjänster. Studiens syfte och frågeställningar hanterar däremot inte endast den levande rätten, utan även sociala normer. Därför studerades sociala normer utifrån deltagarnas kunskap och åsikter gällande ämnet, samt hur dessa åsikter påverkas och vem de har förtroende att berätta för, genom frågorna 17-20 (Bilaga 1). Detta för att studera skillnader mellan faktiska erfarenheter (levande rätten) och attityder (sociala normer) samt hur de eventuellt påverkar varandra.

4.4 Bearbetning av data

I detta kapitel beskrivs processen för hanteringen av det insamlade materialet, vilket inkluderar kodning i SPSS och hur analysprocessen genomförts.

4.4.1 Införande av material i SPSS

När datainsamlingen var avslutad påbörjades bearbetningen av enkätens resultat genom att föra över resultatet direkt från Sunet Survey till statistikprogrammet SPSS. I SPSS Variable View utformades ett kodschema med stöd av Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagens (2018, s.386) guide. Initialt fick varje enkätfråga en definierad variabel-etikett med

tillhörande variabel-namn. Ett exempel på detta är frågeställningen beträffande respondentens kön, där variabel-etiketten blev "könstillhörighet" och variabel-namnet "kön". Därefter numrerades frågeställningarnas svarsalternativ med tillhörande värde-etiketter (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2018, s.388). I exempelvis de frågor som innehöll svarsalternativen "ja, en gång", "ja, flera gånger", "nej", och "vet inte", numrerades dessa i ordningen 1-4. Ett exempel på en värde-etikett i dessa fall är "ja, en gång" som fick nummer 1.

Vidare angavs vilken mätnivå variablerna befann sig på, för att kunna analysera resultatet korrekt. Enkätens första frågeställning gällande individernas ålder hade variabler på kvotskalenivå, vilket innebär att svarsalternativen var möjliga att rangordna och att avståndet mellan dem var kontinuerligt. Resterande frågeställningar utgjordes av variabler på nominal- eller ordinalskalenivå. Frågorna på nominalskalenivå innehöll värden som kunde kategoriseras men inte rangordnas, däribland alla frågor med flersvarsalternativ. Frågorna på ordinalskalenivå kunde rangordnas utefter värde på svarsalternativen men hade olika avstånd mellan värdena (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2018, ss. 42-43; Bryman 2018, s. 409), exempelvis fråga 19 gällande kunskapsgrad (Bilaga 1). Med denna information inlagd var det möjligt att analysera resultatet vidare.

4.4.2 Analys av data

Analysen av det empiriska materialet hade företrädesvis ett kvantitativt tillvägagångssätt via univariata och bivariata analyser av enkätens slutna frågor. I den univariata analysen skapades frekvenstabeller av varje frågeställning för att kunna utläsa frekvensen av olika svar inom varje enskild frågeställning (Bryman 2018, s. 411). Detta gav en generell bild av svarsgruppen, med kunskap om bland annat hur många av individerna som var pojkar respektive flickor, hur åldersfördelningen såg ut, och hur många som hade erfarenhet av psykisk ohälsa eller drogbruk. Denna analys möjliggjorde även en utläsning av hur stor del av respondentgruppen som hade utsatts för sexuell exploatering, och vilken typ av utsatthet som var mest förekommande.

För att få en djupare förståelse för populationens normer inkluderade studien eventuella samband mellan sexuell exploatering och företeelser såsom psykisk ohälsa och droger. Det var således av relevans att utföra ett flertal bivariata analyser där eventuella samband mellan två variabler kunde identifieras, såsom mellan drogbruk och utsatthet för sexuell exploatering. I dessa analyser behöver de oberoende och beroende variablerna definieras, där de oberoende är de variabler som kan påverka utfallet i de beroende (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2018, ss. 137-138). I denna undersökning utgjordes de oberoende variablerna av individuella faktorer såsom kön, psykisk ohälsa och drogbruk. Utsatthet i olika former var beroende variabler i analysen, eftersom studien ämnar att förstå vad som kan påverka detta utfall.

I de bivariata analyserna genomfördes korrelationstabeller, eftersom detta kan tillämpas på alla sorters variabelpar. Därmed kunde alla former av samband undersökas på samma vis, vilket underlättade analysprocessen (Bryman 2018, ss. 415-416). I enlighet med den modell som Bryman (2018, s. 415) presenterar, utfördes även Chi-square-, contingency- och Cramers V-tester för att testa korrelationernas signifikans. Dessa signifikanstest säger dock inget om styrkan i sambandet, eller till vilken grad variablerna korrelerar, utan kan endast fastställa att variablerna faktiskt korrelerar (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2018, ss. 183-186, 213).

Fortsatt innehöll dataanalysen även en kvalitativ del där enkätresultatets öppna frågor sammanfattades via en tematisk analys. Denna utfördes genom att sammanfatta alla öppna svar i en lista, utläsa kommentarer som var återkommande, för att sedan formulera översiktliga teman (Bryman 2018, ss. 702-705). Analysen bidrog till att hitta regelbundenheter och återkommande teman i de öppna svaren, vilka tillförde mer nyanserade förklaringar till varför respondenter hade svarat på ett visst vis beträffande normer, inställning och utsatthet. De öppna frågorna i denna studie fick svar som motsvarade 12 procent eller mindre av hela svarsgruppen. Därmed kan dessa inte användas för att dra generella slutsatser, utan endast som komplement.

4.5 Metodologiska överväganden

Under utformningen av enkätens frågor användes formuleringar från tidigare enkäter på ämnesområdet med liknande målgrupper (Bryman 2018, ss. 332-334). Enkäten blev även granskad av vår handledare, kurskamrater och privata kontakter, samt av Fältgruppen innan den delades med den avsedda målgruppen.

Inför fastställandet av studiens avgränsningar genomfördes diskussioner avseende resurser och etiska aspekter, särskilt för avgränsningen att endast undersöka åldersgruppen 15-20. Den utformning som arbetet har haft bidrar inte till en nulägesbild för barn som är under 15 år. För att kunna få en indikation på när barn kan löpa störst risk att bli utsatta, innehöll enkäten en fråga gällande respondentens ålder vid första tillfället av utsatthet för sexuell exploatering. Däremot säger en sådan indikation inget om nuläget. Svartalternativen i denna frågeställning utformades utefter grundskolans åldersindelning, där exempelvis 6-9 år motsvarar lågstadiet. Avsikten med denna indelning var att förtydliga i vilka stadier inom skolverksamheten som eventuella åtgärder skulle kunna vara av relevans. Dock kan det finnas en problematik med att ha åldrarna 13-15 inom samma indelning, eftersom olika lagstiftningar gäller beroende på om offret har fyllt 15 år eller inte (se kapitel 1.5). Eftersom denna studie fokuserar på att kartlägga förekomsten av utsatthet snarare än att undersöka rättsläget, valdes åldersindelningen baserat på möjligheten att bidra till förebyggande arbete.

Med tanke på syftet att genomföra en kartläggning med stor omfattning av respondenter fanns behovet att genomföra insamlingen i samverkan med Fältgruppen, vilket både har för- och nackdelar. En fördel med att Fältgruppen genomförde datainsamlingen är att de har en etablerad kontakt med unga och skolorna inom kommunen. Detta kan ha bidragit till att individerna kände sig mer trygga i att svara på enkäten jämfört med om vi, som främmande personer, hade genomfört utdelningen. Kontakten kan däremot ha en negativ påverkan på personers vilja att delta i enkäten. Det kan finnas en oro om anonymitet eller risk för upplevd press att behöva delta. Av denna anledning fick Fältgruppen instruktioner

att särskilt betona studiens anonymitetskrav och möjligheten för individen att svara på enkäten vid ett senare tillfälle.

Under utformningen av enkäten fördes en diskussion avseende svarsalternativet "Vet inte". Att ha ett sådant svarsalternativ riskerar att omotiverade respondenter väljer det per automatik, i stället för att välja ett mer konkret svar såsom "ja" eller "nej". Frågor som inte har svarsalternativet "Vet inte" riskerar däremot att tvinga individen till att välja ett alternativ som inte överensstämmer med deras uppfattning, och riskerar därmed eventuellt bortfall (Bryman 2018, s. 328). Med det ämnesområde som studien omfattar kan det även finnas en risk att respondenten inte vet eller är medveten om att hen har blivit utsatt för någon av scenarierna som beskrivs i enkäten. Svarspersonen kan exempelvis ha en uppfattning om att en händelse har hänt men är osäker på om det överensstämmer med frågan. För att förebygga eventuella oklarheter där personen i stället svarar "Vet inte", hade dessa frågor nedskrivna exempel på vad en ersättning eller en sexuell handling skulle kunna vara.

Vidare har en avvägning gjorts gällande fördelar och nackdelar med fråga 16 (Bilaga 1), vilken behandlar huruvida respondenten har erbjudit ersättning till någon annan, för att få sexuella bilder/videor eller handlingar utförda. Syftet med frågan var att undersöka om ungdomar utövar handlingar mot andra som skulle kunna falla inom sexuell exploatering. Detta kräver dock att deltagaren svarar sanningsenligt, vilket kan vara svårt att göra eftersom frågan är känslig. Det kan alltså finnas en risk att svarspersonen väljer att inte svara sanningsenligt. Det kan även vara att personen inte är medveten om att en handling faller inom ramarna för frågan. Frågan var trots detta av intresse för att se om det också finns förövare inom åldersgruppen.

Slutligen kan ett bortfall på 159 personer (12,4 procent) utläsas efter datainsamlingen, vilket kan anses som ett mindre bortfall eftersom antalet svarande respondenter var 1125 stycken. Bortfallet visar dock på att enkätens utformning eventuellt har varit otydlig bland vissa frågor, eller för omfattande i helhet. Att vissa frågor var otydliga indikeras även genom

frivilliga frågor och fritextfrågor, där respondenter först har angett "annat" som svarsalternativ för att sedan skriva "nej" eller "det har inte hänt" i fritext. Dock var denna andel mycket låg och därför anser vi att enkätens utformning som helhet var tillräckligt tydlig för målgruppen. Av denna anledning bör inte bortfallet och tvetydigheten påverka resultatet i stort.

4.6 Reliabilitet och validitet

I bedömning av undersökningens kvalitet används reliabilitet och validitet som två grundläggande kriterier, med tillhörande kriterier såsom mättningsvaliditet och extern validitet (Bryman 2018, s. 70). Validitet berör giltigheten i enkätfrågorna genom att bedöma huruvida de ger svar på det som studien ämnar att undersöka. En hög validitet skulle indikera att studien inte innehåller större systematiska fel och därmed har en god kvalitet (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2018, s. 104).

Mättningsvaliditet betyder att mätningen av ett specifikt begrepp motsvarar begreppets faktiska innebörd (Bryman 2018, s. 73). I planeringsstadiet av enkäten lades därför ett stort fokus på att förtydliga begrepp såsom "sexuell exploatering" för att vi skulle kunna säkerställa att frågorna var av relevans för undersökningen, men även för att deltagarna skulle förstå innehållet i enkäten. Efter noggrant övervägande var frågorna utformade med exempel på handlingar som de svarande kan ha utsatts för, i stället för att endast fråga om de har blivit utsatta för sexuell exploatering. Respondenterna behövde inte ha någon initial faktakunskap om ämnet, utan besvarade enkäten utifrån egna erfarenheter, vilket stärker validiteten. De besvarade dessutom enkäten i naturliga sociala miljöer, med alternativ att välja plats själva eftersom de använde sina privata mobiltelefoner. Därmed kan det antas att vi inte har skapat onaturliga miljöer och att resultatet kan tillämpas på populationens vardag (Bryman 2018, ss. 73-74).

När det kommer till den externa validiteten, vilken handlar om huruvida undersökningen kan generaliseras till den valda populationen, kan det i efterhand antas att denna är relativt god i denna undersökning. Antalet respondenter var 1125 stycken vilket motsvarar minst

15 procent av målgruppen, eftersom det i Lunds kommun finns ungefär 6000 gymnasieelever (Fältgruppen 2023), och därmed kan det argumenteras för att detta kan vara ett generaliserbart resultat. Däremot var andelen flickor högre än antalet pojkar – 56,8 procent respektive 39,9 procent – vilket innebär att det finns en risk för snedfördelning. Det finns dock ingen sammanställd information om huruvida könsfördelningen ser ut i populationen som helhet, och därför kan inget konkret sägas om hur fördelningen motsvaras inom enkätens resultat. Detsamma gäller avseende svarspersonernas ålder. Denna fördelning är någorlunda jämn i resultatet (se kapitel 5.1.1), men behöver inte vara likadan hos hela populationen. Detta är värt att notera även om det totala antalet respondenter väger upp till stor del.

Vidare värderas studiens reliabilitet, vilket avser måttens och mätningarnas pålitlighet. I denna bedömning behandlas studiens tillvägagångssätt och huruvida undersökningen kan replikeras. Slumpmässiga fel, såsom otydliga frågor, är sådant som påverkar en studies reliabilitet. En studie som har hög reliabilitet har inte dessa slumpmässiga fel (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2018, s. 104). För att i största möjliga mån försöka säkerställa en god reliabilitet i denna studie, strävade vi efter att utforma enkätfrågorna på ett sätt som unga personer ska kunna förstå. Även svarsalternativen formulerades precist och väl passande sett till frågeställningarna (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2018, s. 104). Vi kan dock inte säkerställa att alla respondenter var i rätt målgrupp, eftersom enkäten även delades online på Fältgruppens Instagram. Det var även möjligt att besvara enkäten mer än en gång eftersom alla var anonyma. Detta påverkade också reliabiliteten eftersom målgruppens autenticitet inte kunde säkerställas (Bryman 2018, ss. 72 & 379).

I kodningskedet av studien minimerades risken för slumpmässiga fel genom att inte överföra statistiken manuellt, utan att använda funktionen för automatisk överföring från Sunet Survey till SPSS. Förutom att detta minskar risken för inmatningsfel, säkrar det även objektivitet i överföringsstadiet av undersökningen, genom att inte kunna påverka resultatet (Trost & Hultåker 2016 ss. 61-63). Objektiviteten i hela studien kan emellertid inte säkerställas eftersom vi själva skapat enkäten och har egna förkunskaper om

ämnesområdet. För att minska risken för subjektivitet, genom påverkan av respondenterna, valde vi att inte delta vid utdelning av enkäten.

För att stärka den del av reliabiliteten som avser studiens replikerbarhet, har undersökningens tillvägagångssätt beskrivits med stor noggrannhet (Bryman 2018, s. 72). Däremot är denna studie något svår att replikera eftersom datainsamlingen utfördes av Fältgruppen. Datainsamlingen hade troligtvis varit mycket annorlunda utan Fältgruppens etablerade kontaktnät, och därmed svår att replikera utan samarbete eller mer resurser. Något som emellertid stärker replikerbarheten är den stora mängd svar som inkommit eftersom det utgör minst 15 procent av målgruppen (Fältgruppen 2023). Detta innebär att en, i vår mening, relativt stor andel av gruppen har fått delta i denna studie och att en liknande studie därmed skulle kunna få liknande resultat.

4.7 Etiska överväganden

Undersökningen kan vara känslig eftersom hälften av målgruppen utgörs av omyndiga personer och baseras på deras egenupplevda utsatthet av sexuell exploatering. Av denna anledning var det av vikt att etiska överväganden var en genomgående aspekt under studiens genomförande. Detta inkluderar fyra krav som behöver uppfyllas för att säkra deltagarnas integritet: informationskrav, samtyckeskrav, nyttjandekrav och konfidentialitetskrav (Bryman 2018, ss. 170-171). Genom det formulär som presenterades på enkätens första sida fick deltagaren information om studiens syfte, och kontaktuppgifter till oss som genomför studien. I formuläret beskrevs även vem enkäten riktar sig till och vilken tidsåtgång genomförandet av enkäten har. Vidare förtydligades att uppgifter som lämnats i enkäten kommer att hanteras konfidentiellt och att deltagaren är anonym. Formuläret avslutades med information om rätten att avbryta sin medverkan under enkätens gång, och att respondenten fick valet att samtycka till att delta eller inte.

Det kan argumenteras för att det fanns ett ytterligare skydd för respondentens anonymitet, eftersom enkätsvaren samlades in av Fältgruppen. Vi träffade därmed inte deltagarna och kunde därför inte knyta svar till enskilda individer. Skyddet stärks av att Fältgruppen inte

fick ta del av enskilda svar och därmed inte riskerade att sammankoppla svar med deltagare de träffat. Konfidentialiteten säkerställdes även genom att individerna inte lämnade personuppgifter som kunde identifiera dem och att de inledningsvis uppmanades till att inte ange namn eller dylika uppgifter i fritextrutorna. I de fall där svaranden hade angett uppgifter som riskerade att identifiera en person, ströks denna uppgift från resultatet. Enkätens svar innan sammanställning hade endast vi tillgång till vilket också stärkte deltagarnas konfidentialitet. Nyttjandekravet tillgodoses genom att studiens resultat endast ska användas enligt studiens syfte. Slutligen kommer enkäten med tillhörande svar att raderas från Sunet Survey och SPSS när studien är avslutad, i enlighet med både konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

5 Resultatredovisning

Totalt svarade 1125 ungdomar på enkäten. Enkätinsamlingens resultat kommer nedan att beskrivas med avstamp i de univariata och bivariata analyser som genomförts. Enkätens öppna svar presenteras därefter genom en tematisk analys för att belysa ofta förekommande svar. Resultatredovisningen avslutas med en sammanfattning där resultatet av störst relevans för uppsatsen belyses.

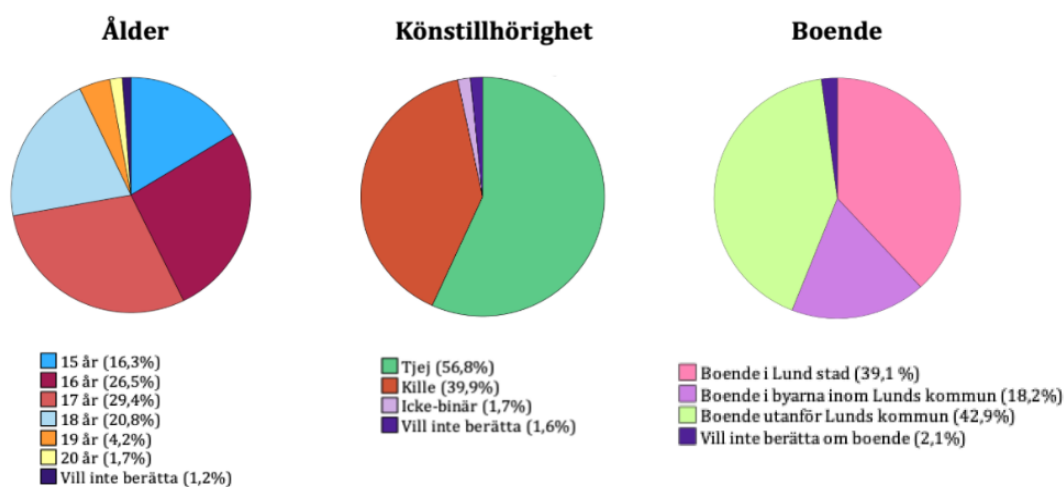
5.1 Univariat analys

Denna analys ämnar att skapa en översiktlig bild gällande fördelningen av respondenternas ålder, könsfördelning och bostadsområde, men även att beskriva den totala förekomsten av sexuell exploatering, drogbruk och psykisk ohälsa. Värt att notera är att frågorna med flera svarsalternativ har resulterat i fler antal svar än antalet respondenter. Detta är anledningen till att vissa frågor har en procentuell andel svar som motsvarar mer än 100 procent.

5.1.1 Personlig fakta

Majoriteten av respondenterna var mellan 15 och 18 år, och totalt 2,9 procent var 19 eller 20 år. Den vanligaste åldern bland respondenterna var 17 år, vilket innefattade 29,4 procent av alla svarande. Gällande könstillhörighet var 56,8 procent flickor och 39,9 procent pojkar. Resterande del av respondenterna var antingen ickebinära (1,7 procent) eller ville inte

berätta (1,6 procent), vilket indikerar på en viss snedfördelning som tas i beaktande i senare analys (se kapitel 6). Vidare framgick även att det fanns en viss fördelning sett till respondenternas bostadsområde, där en övervägande del angav att de bor inom Lunds kommun. Fördelningen ser ut på ett sådant vis att 39,1 procent bor i Lunds stad medan 18,2 procent bor i någon av kommunens byar. Övriga svarande bor utanför kommunen (42,9 procent) eller vill inte berätta om sin boendeort (2,1 procent). Att vissa respondenter valde att inte berätta om sina personliga uppgifter förekommer även inom frågorna gällande ålder och könstillhörighet, men denna grupp är aldrig mer än 2,1 procent av totalen (se figur 5.1).

Figur 5.1 Cirkeldiagram över respondenternas personliga fakta

5.1.2 Erfarenheter av sexuell exploatering

Analysen ger kunskap om förekomsten av sexuell exploatering bland de ungdomar som svarat på enkäten, och på hur förekomsten ser ut. Generellt visar resultatet att majoriteten inte har blivit utsatta för sexuell exploatering. Det finns emellertid en andel som antingen har blivit utsatta eller blivit utsatta för försök till exploatering, och denna andel skiljer sig åt beroende på form av exploatering. Den vanligaste formen bland respondenterna är att bli tillfrågad om att skicka sexuella bilder och/eller videor på sig själv i utbyte mot någon form av ersättning, det vill säga ett försök till sexuell exploatering. Av resultatet framkommer att 9,9 procent har blivit tillfrågade att göra detta en gång, men även att 20,7 procent har fått en sådan förfrågan flertalet gånger. En något färre andel har konkret skickat sådant sexuellt

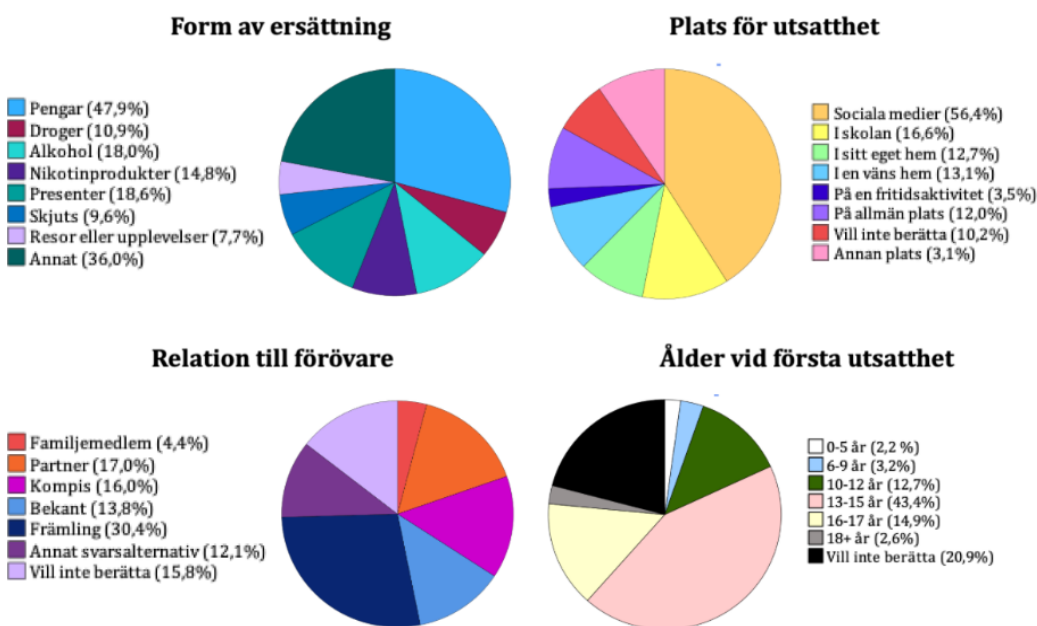
material i utbyte mot ersättning, varav 4,6 procent har gjort detta vid ett tillfälle och 3,5 procent vid ett flertal. Detta antyder att en förfrågan inte alltid leder till konkret utsatthet, men att det förekommer. Liknande resultat går att utläsa i fall där förfrågan istället handlar om att utföra en sexuell handling i utbyte mot ersättning. Detta resultat visar att 7,0 procent har fått förfrågan en gång och att 7,8 procent har fått förfrågan flertalet gånger. 2,4 procent har tagit emot ersättning för att utföra en sexuell handling och 1,8 procent har tagit emot ersättning flera gånger.

Andra erfarenheter av sexuell exploatering som kan lokaliseras i resultatet handlar om tvång till sexuellt material eller handling, och spridning av sexuella bilder. Bland de svarande är det 5,6 procent som har blivit tvingade till att skicka sexuellt material en gång, och 6,0 procent som blivit detta flertalet gånger. Tvång till sexuella handlingar är något vanligare än tvång till att skicka sexuellt material. Av resultatet framgår att 8,6 procent har blivit tvingade till handling en gång, och att 6,4 procent har blivit detta flera gånger. Vidare är spridning av sexuellt material på antingen svarspersonen eller annan person en ännu vanligare form av exploatering. Här framkommer att 30,3 procent av svarspersonerna har uppmärksammat detta i sin omgivning vid ett eller flera tillfällen. Efter denna frågeställning fick respondenterna en frivillig följdfråga om personen på bilden eller videon var under 18 år. Av de som besvarade denna fråga, angav 44,4 procent att personen var under 18 år, och 33,3 procent att hen inte var det. Resterande visste inte åldern på den utsatta personen.

Något som är återkommande i resultatet från alla frågor om personen har blivit utsatt för sexuell exploatering är att det finns en andel som väljer svarsalternativet "Vet inte". Denna andel är upp till 7,4 procent av svaren inom alla frågor med detta svarsalternativ. Detta indikerar att respondenterna antingen inte förstår frågan, att de inte vill berätta, eller att de möjligtvis har varit med om något liknande som de inte kan förklara.

För att skapa en djupare förståelse för hur utsattheten kan se ut, ställdes frågor gällande form av ersättning, plats för utsatthet, relation till förövare och ålder vid första utsatthet. Alla frågeställningar var frivilliga att besvara, vilket har resulterat i att inte alla

respondenter har svarat på dem. Av den grupp som besvarade vilken ersättning de fått, svarade 47,9 procent att de mottagit pengar. Det framgick även att ersättning förekommer i form av droger, alkohol, nikotinprodukter, presenter, skjuts, resor och dylika upplevelser, samt annat (se figur 5.2). Ersättningen som faller under svaret "Annat" beskrivs tydligare i den tematiska analysen av de öppna frågorna (se kapitel 5.3). När det kommer till plats för utsatthet är sociala medier den vanligaste, med en andel på 56,4 procent. Det förekommer även på andra platser, men inte i samma utsträckning (se figur 5.2). I figur 5.2 går det också att utläsa att den vanligaste förövaren är en främling för offret (30,4 procent), och att majoriteten av respondenternas första erfarenhet av sexuell exploatering skedde när de var 15 år eller yngre.

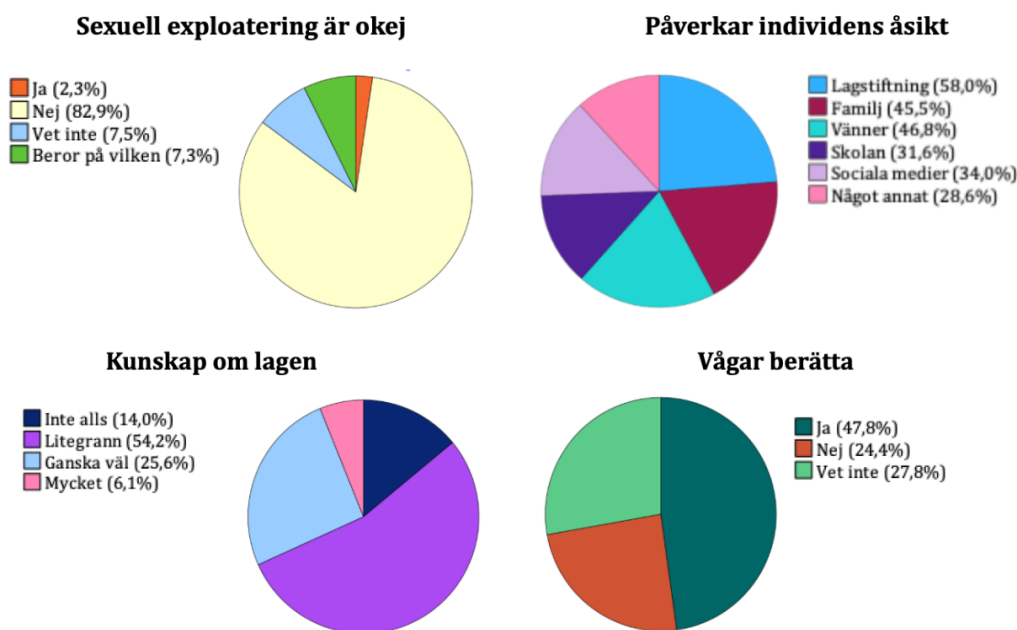

Figur 5.2 Cirkeldiagram över utsatthetens karaktär

Avslutningsvis medför denna del av den univariata analysen information om huruvida svarspersonerna själva har erbjudit ersättning till någon annan för att få tillgång till sexuellt material eller handling. Här framgår att 92,7 procent aldrig har gjort detta, att 3,5 procent inte vet, och att 3,8 procent har gjort det en eller flera gånger. Detta visar på att enkätens respondenter själva har blivit utsatta i större utsträckning än vad de har utsatt andra.

5.1.3 Inställning och kunskap

I enkäten undersöktes respondenternas inställning och åsikter gällande olika former av sexuell exploatering genom tre frågeställningar. Först fick svarspersonerna svara på om de anser att någon form av sexuell exploatering är okej, och därefter vad som påverkar denna inställning. I resultatet framgick att huvudparten ansåg att det aldrig är acceptabelt (82,9 procent). Resterande svarade ja, vet inte, eller att det beror på vilken form av exploatering (se figur 5.3). Den andra frågeställningen berörde vad som påverkar respondenternas åsikter om sexuell exploatering. Respondenterna fick möjlighet att välja flera alternativ, vilket har medfört ett resultat med fler svar än antal respondenter. Det mest återkommande svaret var att lagstiftning påverkar inställningen till sexuell exploatering (58 procent). Därefter följer vänners påverkan (46,8 procent) och familjens påverkan (45,5 procent). Alla faktorer har däremot en viss påverkan på respondenterna (se figur 5.3).

Figur 5.3 Cirkeldiagram om inställning, attityd och kunskap

Den tredje frågan gällande inställning behandlade huruvida svarspersonen vågar prata om sin utsatthet eller inte. Av de respondenter som besvarade denna fråga angav 47,8 procent att de skulle våga berätta, 24,4 procent att de inte skulle det, och 27,8 procent att de är osäkra (se figur 5.3). I en följdfråga fanns möjlighet att utveckla detta svar genom att

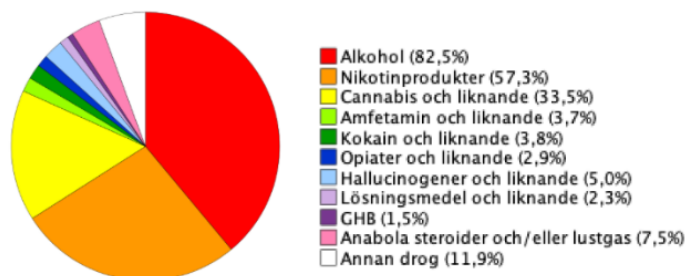
exempelvis specificera vem individen skulle våga berätta för. En översikt av dessa svar finns beskriven i den tematiska analysen (se kapitel 5.3).

När det kommer till svarspersonernas kunskap om lagstiftning gällande sexuell exploatering, har en övervägande del endast lite kunskap eller ingen alls (68,2 procent). Vidare anser 25,6 procent att deras kunskap är måttlig, och 6,1 procent anser att de har full koll på lagen (se figur 5.3). Detta indikerar att det finns en potentiell kunskapsbrist bland studiens målgrupp, vilket diskuteras i analysavsnittet.

5.1.4 Drogbruk och psykisk ohälsa

Slutligen är det möjligt att utläsa frekvensen av drogbruk och psykisk ohälsa hos respondentgruppen. I frågan om huruvida respondenten har testat någon form av drog uppger 8,9 procent att de har testat vid ett tillfälle, 21,9 procent att de har testat vid flera tillfällen, följt av att 64,4 procent uppgett att de inte har testat och 4,9 procent att de inte vill berätta. Resultatet stämmer däremot inte helt överens med följdfrågan där fler har angett att de har testat olika droger vilket antyder att den tidigare frågan kan ha missförstått. I den första frågan svarade totalt 346 respondenter att de provat någon form av drog medan de i andra frågeställningen framgick att 562 personer har testat alkohol och 380 personer provat nikotin. Den form av drog som flest respondenter svarat att de har provat är alkohol, följt av nikotinprodukter och cannabis. Det förekommer även att respondenter svarat att de har testat andra droger såsom amfetamin, kokain och lustgas (se tabell 5.4).

Droger som respondenten provat

Figur 5.4 Cirkeldiagram över vilka droger som respondenterna provat

Respondenterna fick också uppge om de har erfarenhet av psykisk ohälsa, för att möjliggöra en analys av huruvida detta korrelerar med utsatthet. Av resultatet framkommer att majoriteten av respondenterna (53,5 procent) har erfarenhet av psykisk ohälsa, och att de resterande antingen inte har upplevt detta (39,7 procent) eller inte vill berätta om det (6,8 procent). Korrelationen till utsatthet presenteras vidare i den bivariata analysen.

5.2 Bivariat analys

I detta avsnitt presenteras de bivariata analyser som genomförts för att undersöka eventuella samband. Analyserna utgick från korstabeller som undersöker utsatthet och inställning till sexuell exploatering i relation till kön, egenrapporterad psykisk ohälsa och droganvändning. Det presenteras däremot ingen bivariat analys kopplat till bostadsplats eller ålder eftersom skillnaderna mellan de olika grupperna inte var stora. Det framkom att ingen åldersgrupp eller bostadsgrupp särskilde sig i någon fråga. Exempelvis var den procentuella andelen runt 20 procent i varje åldersgrupp när det gäller de som blivit tillfrågade att skicka sexuellt material.

För att undersöka styrkan i sambanden mellan olika faktorer genomförs signifikanstester. I denna studie tillämpas signifikanstesterna Chi-square, contingency och Cramers-V eftersom variablerna som undersöks är nominala och ordinala. För att bevisa en statistisk signifikans behöver signifikansnivån vara under 0,05 (Bryman 2018, s. 424). Alla korstabeller som presenteras i denna studie har en signifikansnivå som är mindre än 0,001 vilket indikerar på genomgående starka statistiska samband.

5.2.1 Kön och utsatthet

I enkäten var det möjligt att välja svarsalternativen "flicka", "pojke", "ickebinär" och "vill ej berätta" när det gäller könstillhörighet. I de bivariata analyserna kommer endast jämförelser göras mellan flickor och pojkar, eftersom mängden respondenter i de två övriga svarsalternativen är få och därför riskerar en snedvriden representation.

För det första är flickor mer utsatta än pojkar när det kommer till att bli tillfrågad om sexuellt material och handlingar eller att utföra dessa. Differensen mellan flickor och pojkar är som störst i de frågor som gäller att bli tillfrågade om material eller handlingar. I frågan gällande tillfrågan om sexuellt material har 41,8 procent av alla flickor och 14,5 procent av alla pojkar rapporterat att de har blivit tillfrågade en eller flera gånger. Skillnaden är särskilt utmärkande i de fall där respondenten blivit tillfrågad flera gånger, där 30,2 procent av flickorna och 6,9 procent av pojkarna svarat att det hänt. Att flickor ofta blir utsatta vid fler tillfällen än vad pojkar blir, är återkommande i alla resultat gällande att bli tillfrågad om eller att utföra en sexuell handling och skicka sexuellt material.

För det andra föreligger också könsskillnader beträffande den form av sexuell exploatering som utförs med tvång. Totalt har 17,4 procent av flickorna angett att de har blivit tvingade att skicka sexuella bilder eller videor vid ett eller flera tillfällen. Denna andel är större än mängden pojkar som har blivit utsatta för samma sak (totalt 3,1 procent av pojkarna). Det finns även en skillnad avseende att bli tvingad att utföra sexuella handlingar, där totalt 20,7 procent av flickorna och 6,0 procent av pojkarna uppger att de blivit tvingade vid ett eller flera tillfällen.

5.2.2 Psykisk ohälsa och utsatthet

Denna del av den bivariata analysen behandlar korrelationer mellan psykisk ohälsa och kön, samt mellan psykisk ohälsa och utsatthet. Inledningsvis framkommer att flickor upplever psykisk ohälsa i större utsträckning än pojkar. 67,4 procent av flickorna respektive 35,0 procent av pojkarna angav att de har erfarenhet av psykisk ohälsa.

Generellt är det möjligt att utläsa ett samband mellan psykisk ohälsa och utsatthet, vilket bland annat är tydligt vad gäller att bli erbjuden ersättning för att skicka sexuellt material. Av de respondenter som svarat att de har blivit tillfrågade vid ett tillfälle, menar 64,9 procent att de även upplever, eller har upplevt, psykisk ohälsa. Psykisk ohälsa förekommer i större utsträckning hos den grupp respondenter som blivit tillfrågade vid ett flertal tillfällen (74,2 procent av denna grupp). När det kommer till de respondenter som konkret

har skickat sexuellt material finns det ingen signifikans till sambandet mellan detta och erfarenheter av psykisk ohälsa. Däremot finns det en statistisk signifikans i sambandet mellan erfarenheter av psykisk ohälsa och att ha utfört sexuella handlingar mot ersättning. I denna korstabell framkommer att 40,7 procent av de som har utfört en sexuell handling vid ett tillfälle har erfarenheter av psykisk ohälsa, respektive 55,0 procent av de som angett att de utfört en sexuell handling mot ersättning flera gånger.

Ett annat exempel på sambandet mellan psykisk ohälsa och utsatthet återfinns i resultaten avseende de som har blivit tvingade till att skicka sexuellt material och/eller utföra sexuella handlingar. Av alla respondenter som har blivit utsatta för någon form av tvång angav mellan 72,2 och 80,9 procent att de har erfarenhet av psykisk ohälsa. De svarspersoner som har blivit tvingade till att skicka bilder och/eller videor flera gånger har mest erfarenhet av psykisk ohälsa.

Återkommande i alla korstabeller är att psykisk ohälsa förekommer även hos de respondenter som inte har blivit utsatta för någon form av exploatering. I analyserna har mellan 46,0 och 53,6 procent av de respondenterna som inte fallit offer för, eller inte blivit tillfrågade till, någon form av exploatering även rapporterat att de har erfarenheter av psykisk ohälsa.

5.2.3 Drogbruk och utsatthet

Den avslutande delen av den bivariata analysen påvisar samband mellan drogbruk och utsatthet. Svarspersonerna fick svara på om de någon gång har provat en drog, men även vilken typ av drog. I korstabellerna i denna analys tillämpas endast den förstnämnda, dels eftersom alla respondenter besvarade denna, dels eftersom det anses vara av större relevans i den bivariata analysen att se om respondenten testat droger och inte vilken.

I analysen har samband identifierats mellan droganvändning och sexuell handling eller skickande av sexuellt material mot ersättning. Bland de svaranden som fått förfrågan om att skicka sexuellt material en gång, hade 39,6 procent av dessa också testat droger vid ett eller

flera tillfällen. Av de respondenter som istället har blivit ombedda flera gånger har 44,2 procent provat droger vid ett eller flera tillfällen. När det kommer till att skicka sexuell material vid ett tillfälle, har 55,7 procent av dessa individer brukat droger minst en gång. Denna siffra är 53,8 procent bland de som skickat material vid flertalet tillfällen. Liknande siffror går att utläsa bland de som fått förfrågan eller har utfört sexuella handlingar mot ersättning. 50,6 procent av alla respondenter som fått en sådan förfrågan en gång har även testat droger minst en gång. På dylikt vis har 46,6 procent av de som fått förfrågan flera gånger även brukat droger en eller flera gånger. Att utföra en sexuell handling mot ersättning har visat sig vara den form av utsatthet som har flest respondenter med drogbruk. Inom den grupp som sålt en sexuell handling vid ett tillfälle, uppger 70,4 procent att de även testat droger vid minst ett tillfälle. Bland de som blivit utsatt flera gånger är denna siffra 40,0 procent.

Tillika påvisades ett samband mellan droganvändning och tvång till sexuell handling. Här framkommer att droganvändning vid ett eller flera tillfällen förekommer bland 49,5 procent av dem som har blivit tvingade en gång. Bland den grupp respondenter som har blivit tvingade flera gånger, har 55,5 procent även brukat droger minst en gång.

Slutligen visar resultatet gällande drogbruk och utsatthet att dessa inte alltid korrelerar. En stor andel av de som har blivit utsatta för sexuell exploatering, oavsett form och antal gånger, har nämligen inte brukat droger. Exempelvis har 55,9 procent av de som har blivit tillfrågade att skicka sexuell material en gång uppgett att de inte har testat någon drog. 51,9 procent av dem som fått en sådan förfrågan flera gånger har inte heller brukat någon drog. Analysens korrelationstabeller indikerar därmed på att korrelationen existerar, men inte alltid.

5.3 Tematisk analys av öppna svar

Fritextrutor fanns i ett antal frågor för att ge respondenten möjlighet att ange ett eget svar. Anledningen till detta var att tillgodose respondentens möjlighet att ha ett svarsalternativ som överensstämmer med deras upplevelser. Varken huvudfrågan eller fritextsvaret var

obligatoriska att svara på i dessa fall eftersom flertalet frågor grundades i om respondenten själv upplevt exploatering i olika former. Som mest har det kommit in 141 frisvar och minst 39 frisvar. Denna låga andel respondenter innebär att paralleller kan dras, men inga slutsatser. I flertalet av frågorna skriver majoriteten "inget" eller "det har inte hänt" vilket antyder att dessa respondenter uppfattat frågan som obligatorisk och därför svarat på frågan. Detta kan också förklara varför svarsalternativet "annat" utgör en stor andel av svaren när det gäller olika sorters ersättning, relationer eller platser.

Frågeställningen som har haft störst engagemang från respondenterna är den om vad som påverkar ens åsikt om sexuell exploatering. Bland majoriteten av svaren föreligger ett tydligt tema om att respondenternas åsikter främst påverkas av deras egna moral, värderingar och sunda förnuft. Resterande svar innehöll teman som avser religion, sociala normer och sociala medier. Ett fåtal respondenter angav att det aldrig är okej och att denna åsikt inte kan påverkas.

Genom fritextsvaren är det möjligt att få en bredare inblick på hur ungas utsatthet ser ut i praktiken beträffande ersättning, plats för utsatthet och relation till förövare. Övriga kommentarer till frågan om ersättning berättar om hur flertalet respondenter blivit erbjudna att få samma sak tillbaka som de blev frågade om, i stil med att "skickar du så skickar jag". Ett antal svar rör en form av trygghet som kompensation. Denna trygghet innefattar exempelvis sovplats, uppmärksamhet från en annan person eller att få behålla en relation eftersom det förekommit hot om att bli lämnad. Bland de frisvarskommentarer som rör relationen mellan respondenten och dess förövare är det ett flertal som rör relationer som återfinns i skolan, och hänvisar till andra elever samt yrkesverksamma. Många av de fritextsvar som rör platsen för vart respondenten blivit utsatt är hemma hos andra personer, i digitala gruppchatter eller på allmän plats.

Gällande frågeställningen som undersöker huruvida svarspersonerna anser att olika former av sexuell exploatering är okej eller inte, gavs möjlighet att beskriva åsikten ytterligare genom fritext. Denna var främst riktad till de personer som svarat att det beror på vilken

form av exploatering som det handlar om, men frågan var även öppen för resterande. Av samtliga fritextsvar var samtycke ett centralt tema. Svaren som behandlade detta tema nämnde nödvändigtvis inte ordet samtycke, men indikerade på något vis att människor behöver vara okej med det som händer. Alternativt skrev svarspersonen att handlingar med tvång aldrig är okej. Vidare handlade en del kommentarer om att respondenten anser att det är okej att ta emot ersättning men inte att köpa.

När det gäller vem respondenten hade vågat berätta om en eventuell utsatthet för, anger majoriteten att de skulle berätta för en kompis, sin mamma, andra familjemedlemmar eller kuratorer. Däremot är det även en del som skrivit att de inte hade vågat berätta för någon de känner utan istället för myndighetspersoner. Några berättar om en rädsla för att inte bli betrodda, eller att de tvivlar på att de skulle våga berätta alls.

5.4 Sammanfattning av resultat

Efter bearbetning av data kan det konstateras att sexuell exploatering, eller försök till det, förekommer bland alla åldrar och kön i Lunds kommun. Det finns även ett flertal olika sorters samband kopplade till sexuell exploatering, såsom drogbruk, psykisk ohälsa och kön. I de flesta fall börjar utsattheten vid 13-15-års ålder, och flickor blir väsentligt mer utsatta än pojkar, framförallt fler gånger. Detta resultat blir extra tydligt när det kommer till att bli tillfrågad om att skicka sexuellt material och/eller utföra en sexuell handling. Generellt sker majoriteten av sexuell exploatering digitalt, dels genom spridning och delande av sexuellt material, dels på sociala medier.

6 Analys

För att kunna tillgodose studiens syfte att kartlägga sexuell exploatering bland 15-20-åringar i Lunds kommun, kommer vi att sammanlänka studiens resultat med teori och tidigare forskning. Denna analys kommer att struktureras i enlighet med studiens tre frågeställningar.

6.1 Förekomst av sexuell exploatering

Försök till sexuell exploatering genom att ha blivit tillfrågad om sexuellt material är den handling som flest respondenter har erfarenhet av, 30,6 procent. Den vanligaste formen av utförd sexuell exploatering är spridning av sexuellt material på en person, vilket 30,3 procent redogör för. Utsattheten sker oftast på sociala medier, förövaren är en främling, och den vanligaste ersättningen är pengar.

Den vanligaste åldern vid första utsatthet är 13-15 år, vilket kan bero på att de inte har tillräckligt med kunskap (Hydén 2002, s.287) om utsatthetens innebörd, eller vad som är olagligt, och därför saknar samma möjligheter att säga nej som vuxna. I enlighet med intuitiv lag kan detta också bero på att ungdomarnas externa drivkrafter fortfarande utvecklas, eftersom drivkrafterna formas av de sociala kontexter som ungdomarna befinner sig i. Fastän personen har en inre drivkraft som inte accepterar sexuell exploatering kan externa drivkrafter, såsom vänner, driva individen att gå emot sin moral. Individens intuitiva lag är föränderlig under barndomen (Banakar 2012, ss. 11-13), vilket stärker resultatet att risken för utsatthet är större före 15-års ålder. I rättslig mening är resultatet problematiskt eftersom det rättsliga skyddet gentemot barn under 15 år inte får önskat resultat.

Tidig normalisering av sexuell exploatering kan leda till fortsatt utsatthet och acceptans, vilket lyfts av Franchino-Olsen (2021, s. 108). Sett till att erfarenheter kan påverka benägenheten att följa en norm genom normalisering (Hydén 2002, s.287), kan ålder vid första utsatthet agera som en påverkansfaktor. Med dessa sammanställda källor kan det antas att personer utsätts i ung ålder som följd av bristande kunskap, och att detta kan öka risken för fortsatt utsatthet genom normalisering av handlingar inom sexuell exploatering. I övrigt finns inte underlag för att ungdomars nuvarande ålder och bostadsområde påverkar risken för utsatthet i större utsträckning, utan det finns endast belägg för ålder vid första utsatthet.

Det finns flera signifikanta samband mellan kön och utsatthet. Som nämnt är flickor mer utsatta än pojkar, framförallt gällande återkommande utsatthet. Även tidigare forskning beskriver kön som en betydelsefull påverkansfaktor, eftersom ojämlikheter mellan könen kan normalisera förtryckande beteenden (Franchino-Olsen 2021, s. 101; Hornor, Sherfield & Tscholl 2020, s. 239). Det är dock av vikt att notera att tidigare forskning har större fokus på just flickor, vilket försvårar en rättvis slutsats enbart utifrån tidigare forskning. Däremot skapar den sammanställda informationen från tidigare forskning och resultat tillsammans belägg för att kön är en av de större påverkansfaktorerna till sexuell exploatering bland unga i Lunds kommun. Teoretiskt får detta stöd av normmodellen, där genus är en faktor som anses påverka en persons benägenhet att vara normbrytande. Normmodellen fokuserar dock inte på vem som blir utsatt för ett normbrytande beteende utan snarare på vem som bryter mot normen (Hydén 2002, ss. 255-287). Att flickor i större utsträckning blir utsatta än pojkar visar därför hur könstillhörighet påverkar förövarens val av offer och kan bero på hur bakomliggande faktorer såsom makt, förövarens genus samt samhällliga systemvillkor arbetar tillsammans.

Av resultatet framgår att sexuell exploatering i form av sexuella bilder och videor är vanligare än sexuella handlingar, både gällande förfrågan och konkret utförande. Detta skulle kunna förklaras i samband med tidigare forskning och teori. Ashurst och McAlinden (2015, ss. 377-378) menar att unga generellt upplever att delning av sexuellt material är tryggare än fysisk sexuell intimitet. Det finns även information om att teknisk utveckling bidragit till socialisering på internet vilket har lett till att delning av sexuellt material blivit mer accepterat (Ashurst & McAlinden 2015, s. 375; Holoyda et al. 2018, s. 173). Sett till att sociala medier är den plats flest respondenter har blivit utsatta på, skulle det kunna finnas internaliserade normer på nätet som är mer accepterande av sexuell exploatering. Detta kan förklara varför förekomsten av sexuellt material är vanligare än fysiska handlingar hos vår målgrupp samt att sexuell exploatering som respondenterna har upplevt mestadels har förekommit på sociala medier. Med stöd i intuitiv lag skulle den stora förekomsten på sociala medier kunna förstås genom att det kan finnas ett större handlingsutrymme för användare att skapa egna regler och förhållningssätt som inte överensstämmer med

externa drivkrafter som finns i fysiska sammanhang såsom skolan. Om det inte finns tydliga förhållningsregler och kontrollmetoder kan det öka risken för sexuell exploatering på nätet genom att det normaliseras. Detta kan även stärkas av normmodellen eftersom systemvillkor påverkar normavvikelser.

Däremot har flera källor inom tidigare forskning identifierat fysisk sexuell aktivitet som en riskfaktor för utsatthet, eftersom det kan normalisera sex, sexuellt material och dylikt (Ashurst & McAlinden 2015, ss. 377-378; Franchino-Olsen 2021, s. 107; Kaltiala-Heino et al. 2018, s. 53; McNeal 2021, s. 1972). Av denna anledning kan det antas att unga med hög sexuell aktivitet även ägnar sig åt att dela sexuellt material eftersom delandet normaliseras hos individen. Det finns även en risk att unga med låg sexuell aktivitet ägnar sig åt att skicka sexuellt material eftersom det finns en uppfattning bland unga att detta är tryggare än att utföra sexuella handlingar (Ashurst & McAlinden 2015, ss. 377-378). Detta antagande överensstämmer med Hydéns (2002, s. 287) normmodell, där både erfarenhet och intressen anses påverka huruvida en person är normbrytande eller inte. Därmed kan både sexuell erfarenhet och sexuellt intresse påverka ungas normativa mönster gällande sexuell exploatering, och därmed förekomsten inom Lunds kommun. Studiens enkät undersöker dock inte utsträckningen av sexuell aktivitet hos respondentgruppen, men det kan oavsett vara av intresse att diskutera det i relation till tidigare forskning.

6.2 Sexuell exploatering, psykisk ohälsa och drogbruk

I denna enkätstudie kan psykisk ohälsa identifieras bland 53,5 procent av respondenterna, med en majoritet flickor. Bivariata analyser mellan psykisk ohälsa och utsatthet av sexuell exploatering har påvisat signifikanta samband, framförallt hos de respondenter som har utsatts flera gånger.

Att psykisk ohälsa och utsatthet för sexuell exploatering korrelerar kan även identifieras i tidigare forskning. I flertalet studier har offer för sexuell exploatering angett att de har problem med psykisk ohälsa. Exempelvis är flickor både mer utsatta och har fler upplevelser av psykisk ohälsa. Gällande att psykisk ohälsa är mer förekommande hos de

som utsatts flera gånger, beror detta i många fall på att det blir en ond spiral där offerskapet resulterar i svårare psykiska problem som leder till vidare utsatthet. Sambandet grundas ofta i att individens utsatthet blir ett självskadebeteende för att hantera negativa känslor (Fredlund et al 2018, s. 293; Franchino-Olsens 2021, ss. 101, 107 & 109; Hallet, Deerfield & Hudson 2019, s. 449; Hornor, Sherfield & Tscholl 2020, s. 240; Holyda et al. 2018, s. 175). Särskilt utmärkande är psykisk ohälsa bland respondenter som blivit tvingade till att skicka sexuella bilder och/eller videor vid flera tillfällen, 80,9 procent. Därav är det möjligt att respondenterna som utsatts flera gånger har hamnat i en psykisk ohälsa som är svår att bli fri från. Det är däremot av vikt att belysa att korrelationer inte har uppmärksammats gentemot alla former av sexuell exploatering, och att det finns utsatta respondenter som inte angav psykisk problematik.

Det finns även belägg för att tidig utsatthet kan påverka den psykiska ohälsan. Studien har en tydlig inriktning på tonåringar som befinner sig i en ålder där sexuell exploatering ofta har stor negativ inverkan på mentala hälsan. Trauman kopplade till sexuell exploatering är speciellt påtaglig under tonåren (Kaltiala-Heino et al. 2018, s. 48). Att en stor andel av de utsatta i denna studie även upplever psykisk ohälsa, kan därför grundas i att majoriteten av de utsatta respondenterna drabbades första gången innan de fyllt 15 år.

Teoretiskt kan sambandet mellan psykisk ohälsa och sexuell exploatering förklaras med stöd i Hydéns (2002, s. 287) normmodell. En individs samvete, intressen och moral kan påverka viljan att följa en norm, och psykisk ohälsa skulle eventuellt kunna vara en del av detta. Det kan vara att ett självskadebeteende får individen att vilja fortsätta vara normbrytande, på grund av exempelvis dåligt samvete. Även kunskapsdelen av normmodellen kan relateras till psykisk ohälsa. En person med psykisk ohälsa skulle eventuellt kunna ha bristande kunskap om att det är ett självskadebeteende.

En annan form av självskadebeteende kopplat till sexuell exploatering går att identifiera i relation till drogbruk. I tidigare forskning framgår att det finns en stor risk att offer använder droger i självmedicinerande syfte för att hantera psykisk ohälsa och trauman

(Mintz et al. 2022, s. 4417). Exempelvis har 70,4 procent av respondenterna som sålt en sexuell handling vid ett tillfälle även testat droger. Drogmisbruk kan därmed skapa ett ekonomiskt behov som kräver att individen eventuellt fortsätter att sälja sexuella tjänster (Mintz et al. 2022, s. 4417). Detta innebär att psykisk ohälsa och drogbruk inte endast korrelerar med sexuell exploatering, utan även med varandra. Detta kan utmynna i en ond spiral där psykisk ohälsa, drogbruk och utsatthet påverkar och förstärker varandra. Ett exempel på detta är om individens första utsatthet resulterar i psykisk ohälsa där droger används för att dämpa ångesten. Detta kan leda till fortsatt utsatthet om personen utvecklar ett missbruk som behöver underhållas. Resonemanget underbyggs av hur ekonomiska systemvillkor påverkar individens möjlighet att följa normer i samhället vilket framgår i normmodellen (Hydén 2002, s. 287).

Drogbruk är svårare att få ett konkret svar på i denna studie, eftersom det sannolikt har skett en förvirring hos respondenterna. Svaren på frågan om respondenten har testat en drog överensstämmer inte med svaren om vilka droger respondenten har testat. I första frågan angav totalt 30,8 procent (346 personer) att de har testat någon drog vid ett eller flera tillfällen, medan 82,5 procent (562 personer) av respondenterna på andra frågeställningen svarade att de testat alkohol och 57,3 procent (380 personer) nikotin. Detta indikerar att det sannolikt finns respondenter inom gruppen som svarat att de inte har testat en drog som har testat exempelvis alkohol. Detta får stöd i rapporten från Lunds kommun (2022, ss. 9-11), avseende ungas bruk av alkohol, droger och nikotin.

6.3 Rättsliga och sociala normers påverkan på målgruppens inställning

Av resultatet framgår att 82,9 procent av respondenterna anser att sexuell exploatering aldrig är acceptabelt men det finns dem som anser att de tycker att det är acceptabelt, att de inte vet eller att det beror på. Denna inställning kan tänkas påverkas av både rättsliga och sociala normer vilket kommer analyseras fortsättningsvis.

I enlighet med intuitiv lag (Banakar 2012, ss. 11-13) lämnar bristen på kunskap stort utrymme för individen att forma en egen uppfattning om vad de själva anser är rätt eller fel

baserat på interna och externa drivkrafter. Trots denna kunskapsbrist anger många respondenter att lagen påverkar deras åsikter, vilket antyder att det finns en tvetydighet och osäkerhet om vilken lagstiftning som respondenterna åsyftar. Med detta blir det sannolikt att den lagstiftning som respondenterna hänvisar till är baserad på deras uppfattning om vad lagen borde vara snarare än vad den tekniskt är, vilket visar att respondenterna egentligen prioriterar interna drivkrafter före externa.

Att respondenterna vidare hänvisar till att de blir påverkade av familj och vänner visar hur externa drivkrafter kan påverka individens intuitiva lag. Detta lämnar även utrymme för gruppträck som extern drivkraft att påverka individens åsiktsbildning. Utifrån de fritextsvar avseende vad som påverkar respondentens åsikt går det att utläsa att respondenterna i stor utsträckning påverkas av interna drivkrafter i form av moral, normer och sunt förnuft. Detta argument underbyggs även av normmodellen (Hydén 2002, s. 287) om att moral är en stor del i individens vilja att följa en norm.

Vidare kan en kunskapsbrist om sexuell exploatering vara problematisk eftersom det riskerar att bidra till sociala normer eller uppfattningar som skuldbelägger utsatta personer, vilket lyfts av Hornor, Sherfield och Tscholl (2020, ss. 242-243) samt Holoyda et al. (2018, s. 174). Dessa uppfattningar riskerar att i sin tur bidra till att offer inte vågar berätta om upplevelser där de blivit utsatta eftersom de inte vill riskera att bli skuldbelagda av andra. Att det kan finnas ett motstånd till att våga berätta om upplevelser återfinns i studiens resultat där majoriteten av respondenterna antingen säger att de inte skulle ha vågat berätta eller att de inte vet om de hade vågat. Bland fritextsvaren återfinns farhågor om att inte bli betrodde eller att respondenterna är osäkra på vem de hade vågat berätta för.

Kunskap om sociala och rättsliga normer är även en bakomliggande anledning till varför en individ följer eller avviker från normer enligt Hydéns normmodell (2002, s. 287). Brist på kunskap om lagar avseende sexuell exploatering kan bidra till att en ungdom är mer känslig för exempelvis sin egen eller andras vilja, vilket kan skapa normbrytande beteenden. Dessa normavvikelser kan även påverkas av lagens utformning, eftersom olika roller inom

brottsliga situationer är avvikande på olika sätt. Inom svensk lagstiftning gällande sexuell exploatering skiljer sig normbrytande beteende åt baserat på vem det gäller, eftersom det kan vara olagligt att be minderåriga om sexuellt material i utbyte mot ersättning samtidigt som det är lagligt att sälja. Av denna anledning kan en person sälja sexuellt material på sig själv utan att vara avvikande i rättslig mening, medan personen som köper detta material är avvikande. Det kan däremot vara avvikande att sälja enligt de sociala normer som är etablerade i personernas umgänge. Därmed kan en individ agera normbrytande på olika sätt eftersom det både finns rättsliga och sociala normer vilka nödvändigtvis inte behöver överensstämma med varandra.

Teoretiskt skulle normavvikande från rättsliga normer kunna förklaras med att det kan finnas bakomliggande faktorer som bidragit till en internalisering av acceptans. Ett exempel skulle kunna vara att våld i hemmet resulterar i en acceptans gentemot sådana beteenden. I tidigare forskning framkommer det att erfarenheter under livet kan resultera i att individen accepterar normavvikande ageranden. Erfarenheter kan även föra med sig att individen accepterar ett eget normavvikande agerande (Franchino-Olsen 2021, s. 108). Detta skulle exempelvis kunna vara att en person som utsatts för sexuell exploatering under tidig ålder riskerar att utveckla en större acceptans för liknande ageranden jämfört med en person som inte har samma erfarenhet. Detta argument får stöd i Hydéns (2002, s. 287) normmodell, vilken betonar hur kunskap baserat på exempelvis erfarenheter, kultur och religion påverkar individens benägenhet att följa en norm.

7 Avslutande diskussion

Med anledning av respondentgruppens stora omfattning, kan det antas att resultatet är generaliserbart för den resterande delen av populationen. Däremot är flickor överrepresenterade i jämförelse med pojkar och ickebinära, vilket är viktigt att ha i åtanke. Detta skulle kunna innebära att en större andel pojkar och ickebinära blir utsatta än vad som framgår i resultatet. Sett till respondentgruppens omfång är förhoppningen dock att resultatet i stort är användbart. Eftersom enkäten delats ut tillsammans med Fältgruppen i

Lunds kommun finns förutsättningar för att resultatet kommer användas inom kommunala verksamheters brottspreventiva och trygghetsskapande arbete.

Att Fältgruppen genomförde insamlingen medför både fördelar och nackdelar. Fältgruppens etablerade kontakter har möjliggjort att ett större antal ungdomar har kunnat nås. En negativ aspekt med denna insamlingsmetod är att vi inte kan säkerställa att datainsamlingen har skett i enlighet med de riktlinjer som utformats, exempelvis att endast dela till målgruppen och att informera om anonymitet. Dock utformades riktlinjerna gemensamt med Fältgruppen inför datainsamlingen, vilket skapade tillit. Detta samarbete och studiens syfte skapar även incitament för Fältgruppen att genomföra datainsamlingen korrekt. En annan positiv aspekt av uppdelad insamling är att det kan stärka respondentens anonymitet, eftersom Fältgruppen inte har tillgång till specifika svar. Vidare har vi inte träffat respondenterna och riskerar därför inte att sammankoppla dem med särskilda svar.

7.1 Slutsatser

Syftet med denna studie har varit att kartlägga förekomsten av sexuell exploatering bland 15-20-åringar inom Lunds kommun, för att eventuellt kunna bidra till kunskapsfältet. För att tillgodose detta syfte har studien tre frågeställningar: (1) På vilka sätt förekommer sexuell exploatering bland 15-20-åringar i Lunds kommun? (2) Hur korrelerar sexuell exploatering av 15-20-åringar i Lunds kommun med psykisk ohälsa respektive droger? (3) Hur påverkas inställningen till sexuell exploatering hos 15-20-åringar i Lunds kommun av rättsliga normer respektive sociala normer?

Slutsatsen avseende första frågeställningen är att ungefär en tredjedel av respondenterna har utsatts för någon form av sexuell exploatering, varav störst andel har blivit tillfrågade om sexuellt material i utbyte mot ersättning. Den vanligaste ersättningen är pengar följt av presenter och alkohol. Oftast är förövaren en främling, partner eller kompis till ungdomen, och utsattheten sker främst på sociala medier. Majoriteten av respondenterna som utsatts har dels blivit detta innan 15 års ålder, dels är flickor. Både ålder och kön har en betydelse

för huruvida en person riskerar att bli utsatt, men det är inte konsekvent för alla sorters handlingar.

Gällande studiens andra frågeställning är det möjligt att utläsa korrelationer mellan psykisk ohälsa och utsatthet, samt mellan drogbruk och utsatthet. Psykisk ohälsa visar däremot på större signifikanta samband där många som har blivit utsatta även har problem med psykisk ohälsa, framförallt om respondenten blivit utsatt vid flera tillfällen. Gällande droger finns det belägg för att en andel utsatta respondenter även brukar droger, men sambandet är inte förekommande i samma utsträckning.

Slutligen kan tredje frågeställningen besvaras genom att konstatera att majoriteten av svarspersonerna påverkas både av sociala och rättsliga normer, men att de sociala har större inflytande. En stor majoritet anser att sexuell exploatering aldrig är acceptabelt, däremot finns det respondenter som anser att det är acceptabelt eller att det beror på om exempelvis samtycke finns. Den sociala påverkan på dessa åsikter sker främst från vänner och familj. Gällande rättsliga normer menar en stor andel respondenter att lagen påverkar deras inställning till sexuell exploatering. Däremot är det en större andel som har lite eller ingen kunskap om lagstiftningens innehåll. Denna slutsats visar på eventuell kunskapsbrist bland unga i Lunds kommun, och att brottspreventivt arbete bör fokusera på förändring genom kunskapsutveckling och sociala normer.

Intuitiv lag har applicerats i vardera frågeställning genom att beskriva hur respondenternas interna och externa drivkrafter påverkar deras attityder, åsiktsbildning och benägenhet att vara normavvikande. Att applicera intuitiv lag på barnperspektiv har visat sig vara intressant eftersom de externa drivkrafterna formas mycket under denna tid och det kan därför antas finnas en större risk för att individens interna och externa drivkrafter hamnar i konflikt. Lagen är något människor lär sig om med tiden, och det kan därmed vara intressant att undersöka hur den fungerar som en extern drivkraft beroende på ålder och kunskapsnivå.

Det som gör resultatet från denna studie intressant är framförallt identifieringen av problemets förekomst på sociala medier, och att tillfrågan samt delning av sexuellt material är vanligt förekommande inom åldersgruppen. Att förekomsten av sexuell exploatering främst sker på sociala medier eller med digitala verktyg, samt att tidigare forskning visar på problematiken online, indikerar hur teknisk utveckling och digitalt socialt umgänge skapar nya risker för unga. Dagens digitalisering visar därmed på vår studies nutida relevans.

I vår studie har vi även undersökt om respondenterna har riskerat att bli utsatta för sexuell exploatering genom tillfrågan om sexuellt material och/eller handlingar. Detta har inte undersökts i samma utsträckning nationellt eller inom den studerade tidigare forskningen, vilket gör att vår studie visar på ett ouppmärksammat problem. Därtill är resultatet unikt sett till sitt lokala kontext och den kunskapslucka som verkar råda bland unga om lagstiftningen.

7.2 Framtida forskning

Av resultaten kan utläsas att forskning om sexuell exploatering av unga är relevant i dagens samhälle. Tidigare forskning uppmärksammar problemet i andra delar av världen, medan denna studie beskriver problematiken på lokal nivå. För framtida kunskapsutveckling hade det varit intressant att undersöka fler målgrupper med andra metoder, exempelvis att undersöka HBTQIA+personers utsatthet. Med kvalitativ metod skulle utsattheten kunna undersökas mer detaljerat för att få en djupare förståelse för specifika omständigheter och konsekvenser. Eftersom utsattheten ofta börjar i yngre åldrar kan det även vara relevant att undersöka sexuell exploatering inom yngre målgrupper. Med tanke på den noterade kunskapsbristen bland unga hade det även varit intressant att genomföra tydligare undersökningar som riktas gentemot ungdomars kunskapsläge.

Avslutningsvis har det framkommit önskemål från respondenterna att genomföra liknande studier om sexuella trakasserier inom samma målgrupp. Att ungdomarna utöver att fylla i enkäten även har tagit tid till att föra fram en sådan önskan visar att det finns intresse och eventuellt behov inom målgruppen att undersöka detta framöver.

Källförteckning

Ashurst, L. & McAlinden, A.-M. (2015) 'Young People, Peer-to-Peer Grooming and Sexual Offending: Understanding and Responding to Harmful Sexual Behaviour within a Social Media Society', *Probation Journal*, 62(4), ss. 374–388. DOI: 10.1177/0264550515619572

Banakar, R. (2012) Who needs the classics? - On the relevance of classical legal sociology for the study of current social and legal problems. I Hammerslev, O. & Madsen, M.R. (red.). *Rettssociologi*. Köpenhamn: Hans Reitzels Forlag. ss. 1–32.

Banakar, R. & Travers, M. (2013) *Law and social theory*. Andra upplagan. Portland: Hart Publishing & Bloomsbury

Bryman, A. (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Tredje upplagan. Stockholm: Liber AB

Djurfeldt, G., Larsson, R. och Stjärnhagen, O. (2018) *Statistisk verktygslåda 1 - Samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Tredje Upplagan. Lund: Studentlitteratur AB

Franchino-Olsen, H. (2021) 'Vulnerabilities Relevant for Commercial Sexual Exploitation of Children/Domestic Minor Sex Trafficking: A Systematic Review of Risk Factors', *TRAUMA VIOLENCE & ABUSE*, 22(1), ss. 99–111. DOI:10.1177/1524838018821956

Fredlund, C., Dahlström, Ö., Svedin, C-G., Wadsby, M. , Jonsson, L S. & Priebe, G. (2018) Adolescents' motives for selling sex in a welfare state – A Swedish national study. *Child Abuse & Neglect*, 81, ss. 286–295. doi:10.1016/j.chiabu.2018.04.030.

Friis, E. & Åström, K. (2019) The gap problem. I Nafstad, I. & Schoultz, I. (red) *Om rättssociologisk tillämpning*. Lund: Studentlitteratur AB ss. 107-121

Fältgruppen (2023) *Planeringsmöte 2023-01-31* [internt material] Lund: Lunds kommun

Hallett, S., Deerfield, K. & Hudson, K. (2019) 'The Same but Different? Exploring the Links between Gender, Trauma, Sexual Exploitation and Harmful Sexual Behaviours', *Child Abuse Review*, 28(6), ss. 442–454. doi:10.1002/car.2591

Holoyda, B., Landess, J., Sorrentino R. & Hatters Friedman, S. (2018) 'Trouble at teens' fingertips: Youth sexting and the law', *Behavioral Sciences & the Law*, 36(2), ss. 170–181. doi:10.1002/bsl.2335.

Hornor, G., Sherfield, J. & Tscholl, J. (2020) 'Teen Knowledge of Commercial Sexual Exploitation of Children', *Journal of Pediatric Health Care*, 34(3), ss. 239–245. doi:10.1016/j.pedhc.2019.11.006.

Hydén, H. (2002) *Normvetenskap*. Lund: Sociology of law, Lund University

Jämställdhetsmyndigheten (2022) *Sexuell exploatering av barn*.

<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/prostitution-och-mannisko-handel/sexuell-exploatering-av-barn/> [2023-03-24]

Karolinska Universitets Universitetsbibliotek (2022). *Systematisk litteraturöversikt som examensarbete*.

<https://kib.ki.se/soka-vardera/systematiska-oversikter/systematisk-litteraturoversikt-som-examensarbete> [2023-02-08]

Kaltiala-Heino, R., Saviojaa, H., Fröjd, S. & Marttunene, M. (2018) 'Experiences of sexual harassment are associated with the sexual behavior of 14- to 18-year-old adolescents', *Child Abuse & Neglect*, 77, ss. 46–57. doi:10.1016/j.chiabu.2017.12.014.

Kärnekull Wolfe, G. & Wilkens, J. (2022) *Alla tittade men ingen såg – En granskande rapport om tillgången till skydd, stöd och rättvisa för barn som utsätts för kommersiell sexuell exploatering*. Stockholm: Child10

Lunds kommun (2022) *ANDT Rapport mars 2022*. [internt material] Lund: Lunds kommun

Lunds kommun (2023) *Hjälp och stöd till unga*

<https://lund.se/uppleva-och-gora/ung-i-lund/hjalp-och-stod-till-unga> [2023-03-03]

McNeal, B.A. (2021) 'Correlates of Exchanging Sex for Drugs or Money for Adolescent Males: A Hidden Population', *Journal of Homosexuality*, 68(12), ss. 1950–1978.

doi:10.1080/00918369.2020.1715141.

Mintz, S., Milliken, A., Kuehl, T., Ingram, K M. & Espelage, D L. (2022) 'Longitudinal Associations Between Sexual Victimization and Substance Misuse Among High School Youth in Colorado', *Journal of Interpersonal Violence*, 37(7–8), ss. NP4415-NP4438-NP4438.

doi:10.1177/0886260520959628.

Out of the shadows (2022) Out of the shadows Index 2022

https://cdn.outoftheshadows.global/uploads/documents/OOS_Index_Global_Report_2022_EN_V2_2023-02-08-174957_kmfz.pdf [2023-03-29]

SFS 1962:700. *Brottsbalk*. Stockholm: Justitiedepartementet

Treviño, A.J. (2013). Sociological jurisprudence. I Banakar, R. & Travers, M. (red). *Law and social theory*. 2 uppl., Oxford: Hart Publishing. ss. 35–51.

Trost, J. & Hultåker, O. (2016) *Enkätboken*. Femte upplagen. Lund: Studentlitteratur

Urinboyev, R. Wickenberg, P. & Leo, U. (2016) 'Child Rights, Classroom and School Management: A Systematic Literature Review', *International Journal of Children's Rights*, 24 (3), pp. 522–547.

<https://search-ebshost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip.uid&db=edshol&AN=edshol.hein.journals.intjchrb24.34&site=eds-live&scope=site> [2023-02-08]

Vetenskapsrådet (2017) *God forsknings sed*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Bilagor

Bilaga 1 Enkät om sexuell exploatering bland unga i Lunds kommun

Denna enkät är en del av en studie på den rättssociologiska institutionen vid Lunds Universitet, som genomförs i samarbete med Fältgruppen i Lunds kommun. Syftet med studien är att undersöka förekomsten av sexuell exploatering bland unga personer som bor i eller studerar i Lunds kommun, samt att skapa en förståelse för om och i såfall hur sådan exploatering kan sammankopplas med narkotika och psykisk ohälsa. Vår förhoppning är att resultaten från vår studie ska kunna hjälpa kommunen i sitt arbete mot att minska ungas utsatthet. Undersökningen vänder sig till dig som är mellan 15 och 20 år gammal samt studerar på gymnasiet i Lunds kommun och/eller bor i Lunds kommun.

Genom att fylla i den här enkäten så kan du bidra till kommunens brottsförebyggande arbete och till att unga kan få en tryggare vardag i Lund. Enkäten tar ungefär 5-10 minuter att besvara och deltagandet är frivilligt. Du kan när som helst under enkätens gång välja att avbryta deltagandet. Alla svar är anonyma och inga svar kan spåras till en enskild individ. Tänk därför på att inte nämna ditt eget namn eller någon annans i enkäten. Alla uppgifter kommer att behandlas konfidentiellt enligt GDPR.

Vi som genomför denna studie är studenter på kriminologiprogrammet vid Lunds universitet, med inriktning på rättssociologi. Resultatet i studien kommer att ligga till grund för vår kandidatuppsats, samt tilldelas Fältgruppen i Lunds kommun för att kunna stödja deras brottsförebyggande arbetet i kommunen.

Om du har frågor eller vill prata mer om dina erfarenheter kan du höra av dig till oss på:

Hannah Appell: ha6813ap-s@student.lu.se

Isabella Viktor: is7171vi-s@student.lu.se

Jag nekar samtycke

Jag samtycker

1. Hur gammal är du?

- 15 år
- 16 år
- 17 år
- 18 år
- 19 år
- 20 år
- Vill inte berätta

2. Vilken könstillhörighet har du?

- Tjej
- Kille
- Icke-binär
- Vill inte berätta

3. Vart bor du?

Du kan välja flera svarsalternativ om du bor på flera platser

- Lund stad
- Byarna i Lunds kommun (Veberöd, Södra Sandby, Dalby, Genarp, Torna Hällestad, Valkärre, Stångby etc.)
- Utanför Lunds kommun
- Vill inte berätta

4. Har en person någon gång frågat eller bett dig om att skicka en sexuell bild eller video på dig själv i utbyte mot pengar eller annan form av ersättning?

En annan form av ersättning kan exempelvis vara kläder, smycken, droger och alkohol

- Ja, en gång
- Ja, flera gånger
- Nej
- Vet inte

5. Har du någon gång skickat en sexuell bild eller video på dig till någon annan i utbyte mot pengar eller annan form av ersättning?

En annan form av ersättning kan exempelvis vara kläder, smycken, droger och alkohol

- Ja, en gång
- Ja, flera gånger
- Nej
- Vet inte

6. Har en person någon gång frågat eller bett dig att utföra en sexuell handling i utbyte mot pengar eller annan form av ersättning?

En sexuell handling kan vara samlag, oralsex, smekning av någon annans kön etc.

- Ja, en gång
- Ja, flera gånger
- Nej
- Vet inte

7. Har du någon gång fått pengar eller annan form av ersättning i utbyte mot en sexuell handling?

En sexuell handling kan vara samlag, oralsex, smekning av någon annans kön etc.

- Ja, en gång
- Ja, flera gånger
- Nej
- Vet inte

8. Om du har varit med om någon av alla ovanstående händelser, vilken form av ersättning har du fått eller blivit erbjuden att få?

Du kan välja flera alternativ

- Pengar
- Droger
- Alkohol
- Nikotinprodukter
- Presenter, ex. kläder och smycken
- Skjuts
- Resor eller upplevelser
- Annat

Om du svarat annat beskriv gärna vad

9. Har du någon gång blivit tvingad till att skicka sexuella bilder eller videos till någon annan?

- Ja, en gång
- Ja, flera gånger
- Nej
- Vet inte

10. Har någon annan tvingat dig till att utföra en sexuell handling?

En sexuell handling kan vara samlag, oralsex, smekning av någon annans kön etc.

- Ja, en gång
- Ja, flera gånger
- Nej
- Vet inte

11. Om någon har tvingat dig eller gett dig ersättning för att skicka sexuella bilder/videos eller utföra någon form av sexuell handling, vilken relation hade du till denna person?

Du kan välja flera alternativ

- Familjemedlem
- Pojkvän/flickvän/partner
- Kompis
- Bekant (exempelvis familjevän eller en kompis kompis)
- Främling
- Jag har inte varit med om någon av ovanstående händelser
- Vill inte berätta
- Annan

Om annan, berätta gärna vilken relation du hade till denna person om du vill.

12. Har du uppmärksammat att det i skolan eller inom ditt kompisgäng har spridits sexuella bilder eller videos på dig själv eller på en annan person?

- Ja, en gång
- Ja, flera gånger
- Nej
- Vet inte

13. Följdfråga till fråga 12: Om ja, var personen på bilden eller videon under 18 år?

- Ja
- Nej
- Vet inte

14. Om du någon gång har blivit utsatt för någon av alla ovanstående händelser, hur gammal var du första gången?

- 0-5 år
- 6-9 år
- 10-12 år
- 13-15 år
- 16-17år
- 18+ år
- Vill inte berätta

15. Om du har blivit utsatt för någon av alla ovanstående händelser, på vilken plats eller plattform hände detta?

Du kan välja flera alternativ

- På sociala medier
- I skolan
- I mitt hem
- Hemma hos en kompis
- På fritidsaktivitet
- På allmän plats, t.ex. på stan eller i park
- Vill inte berätta
- Annan plats

Om annan plats, berätta gärna vart du blivit utsatt om du vill

16. Har du någon gång erbjudit ersättning till någon annan för att få sexuella bilder, videos eller handlingar?

- Ja, en gång
- Ja, flera gånger
- Nej
- Vet inte

17. Anser du att någon av alla ovanstående händelser någonsin är okej?

- Ja
- Nej
- Vet inte
- Beror på vilken

Om det beror på, specificera vilken eller vilka händelser du tycker är okej om du vill

18. Vad påverkar din åsikt om vad som är okej eller inte, när det gäller alla ovanstående händelser?

Du kan välja flera alternativ

- Lagstiftning
- Familj
- Vänner
- Skolan
- Sociala medier
- Annat

Om annat, berätta gärna vad mer som påverkar om du vill

19. Hur mycket vet du om vad lagen säger om sexuell exploatering (ex. erbjuda ersättning för en sexuell handling)?

- Inte alls
- Litegrann
- Ganska väl
- Mycket

20. Om du blir utsatt för någon av alla ovanstående händelser, hade du vågat berätta om det för någon utomstående?

T.ex. familjemedlem, polis, kurator, kompis, person från Fältgruppen

- Ja
- Nej
- Vet inte

Om du vill, specificera vem du skulle vara okej med att berätta för

21. Har du erfarenheter av psykisk ohälsa?

Psykisk ohälsa kan exempelvis vara upplevelser av ångest, depression, självskadebeteende och oro.

- Ja
- Nej
- Vill inte berätta

22. Har du någon gång använt någon form av drog, ex. cannabis, hallucinogener och opiater?

- Ja, en gång
- Ja, flera gånger
- Nej
- Vill inte berätta

23. Om du har använt någon form av drog, vilken eller vilka har du provat?

Du kan välja flera alternativ

- Alkohol
- Nikotinprodukter
- Cannabis, ex. marijuana, hasch och spice
- Amfetamin, ex. metamfetamin, khat, ritalina
- Kokain, ex. crack, freebase, kokablad
- Opiater, ex. heroin, opium
- Hallucinogener, ex. ecstasy, LSD, PCP, DMT
- Lösningsmedel, ex. bensin, gas, lim, thinner
- GHB
- Övrig, ex. anabola steroider och lustgas
- Annat

Om annat, berätta gärna vilken annan drog du testat

24. Finns det någonting du vill lägga till eller berätta mer om? Skriv det i rutan

Stort tack för att du har svarat på enkäten!

Om du har frågor om studien eller vill prata mer om dina erfarenheter kan du höra av dig till oss på:

Hannah Appell: ha6813ap-s@student.lu.se

Isabella Viktor: is7171vi-s@student.lu.se

Om du har erfarenheter av sexuell exploatering och vill prata mer om det med professionella så finns här några exempel på organisationer och verksamheter som jobbar med att ge stöd, hjälp och råd till unga.

[BRIS](#)

[Fältgruppen i Lund](#)

[Storasyster](#)

[Tjejjouren i Lund](#)

[Ungas jourer](#)

[Unga Vuxna Mottagningen i Lund](#)

[Ungdomsmottagningen i Lund](#)